Men mange av de største begavelsene har stått klart på den annen side. Lyrikeren Paul Valery, den katolske romanforfatteren Francois Mauriac, Georges Duhamel, Roger Martin du Gard ("Familien Thibault") har ytet regelmessige bidrag til de illegale avisene. Gabriel Chevalier ("Forargelsens hus") og André Malraux har vært maquisledere. - André Gide og André Maurois har vært i utlandet i de siste årene.

I de ikke-okkuperte landene er ikke forfatterne qua forfattere i den grad blitt hvirvlet inn i det krigerske og politiske spill. Som motiv og opplevelse har krigen virket helt forskjellig på dem. I den amerikanske litteraturen i krigsårene er hele skalaen representert, fra Steinbecks okkupasjonsroman "Månen er gått ned" og lyrikeren Carl Sandburgs hyldningsdikt til hjemmefrontens soldater vender over via John Dos Passos bok om Amerikas krigsinnsats og Hemingways roman fra borgerkrigen i Spania og dramatikeren Maxwell Andersons som lar sitt siste skuespill foregå under kampene på Filipinnene, til Sinclair Lewis, som skal ha vært isolasjonist, noe som virker litt rart når man tenker på hans bok "Det kan ikke hende her". Ytterst på skalaen står så det nye stjerneskuddet William Saroyan som flykter fra virkeligheten inn i litt sentimentale poetiske drømmerier blandet med bevisst barnslighet. Ellers må det konstateres at nye dikternavn er på vei mot berømmelsen, men stort sett holder de gamle - Hemingway, Lewis, Faulkner, Steinbeck, Willa Cather m.fl. - stillingen.

Den engelske litteraturen bærer for en del preg av det sosiale reformarbeidet som pågår under krigens press. En sosial og folkelig tone er kommet til uttrykk bl.a. i forfatteren Priestleys böker. Bare Huxley er reist til Kalifornia for å unngå "den påtrengende krigen" og for i ro og mak å kunne hengi seg til sine mystiske grublerier. Krigen og dens problemer har flere forfattere tatt opp til behandling. Bl.a. Eric Knight og Richard Hillary har inntrengende spurt seg hvorfor de slåss og om kampen er verd ofrene.

I Russland er som nevnt i forrige nr. alle forfattere tett bevisst i krigens tjeneste. Men det er ikke bare utenpåklistret propaganda de serverer. Forfatterne har vært med i krigen, sett lidelsene og den tyske brutaliteten. Det er for dem blitt virkeligheten som de må gi uttrykk for. Kvalitetsmessig står bøkene kanskje ikke så høyt; Wanda Wasilewskas "Järteckning" f. eks., som har fått Stalinprisen, skal ikke være noe mesterverk. Men, det er bedre å unnvære kritikerne enn seiren. Når man ønsker å måle verdien av russernes arbeider, må man ikke anvende den alminnelige standard for kritikk. Krigen er det sentrale temaet for dem. Dare et navn reker virkelig opp i nyere russisk litteratur; Mikhail Sholokov, som bl.a. har skrevet "Stille flyter Don". Men store talenter er det ikke mange av rundt om i verden ellers heller.

Man kan spörre om litteraturens sannsynlige utvikling etter krigen. Det er vanskelig å svare. Sannsynligvis vil ingen spesiell retning eller linje bli altfor framherskende. Men som diskusjonsgrunnlag kan vi peke på noen mulige tendenser.

1. Enkelte forfattere vil sikkert flykte fra virkeligheten, hard og barsk som den kan bli, og bevege seg på grensen mellom drøm og virkelighet. Vi har sett antydninger i William Saroyans romaner og skuespill og i Franz Werfels helgen og under- romaner "Sangen om Bernadette" og "Lyssna til rösten". 2. Hardkokte, realistiske skildringer fra krigen m.v. vil sikkert også få sine representanter. Krigen skaper lett tilsynelatende kalde typer som ikke tör gi følelsene fritt spill. 3. Noen etterkrigslitteratura la Sagerque, Hemingway og Robert Graves etter forrige krig er ikke så sannsynlig. Forfatterne visste denne gang hva krigen var. De ble ikke i 1940 desillusjonert av krigens råskap. 4. Mange vil sikkert kjöre i vei etter den gamle psykoanalytiske oppskrift. Psykoanalysen har uten tvil gitt litteraturen meget verdifulle impulser; men den ramme den trekker opp kan bli noe for snever. 5. Det er vårt håp og vår tro at denne krigen vil skape kraftige, folkelige forfattere som - uten at produktene blir litterärt min dreverdige - kan hjelpe menneskene i deres bestrøpelser for å bygge opp igjen alt som er blitt ödelagt og gi nytt mot for fremtiden.

- 0 -

På skråplanet.

Nedenstående skriv avslörer NS korrupte politiske virksomhet blandt arbeiderne. De viser videre at arbeiderne ved vedk. bedrift er inne på en farlig linje når de gjennom sin tillitsmann henvender seg til NS fylkesförer og forhandler med ham om en begunstigelse. Forövrig taler skriftstykkene for seg selv.

" Personlig. Sarpsborg 2. okt. 1944

Herr minister Alf Whist,
Näringsdepartementet, Grubbegt. 1-3, Oslo.

Gjelder: Tilleggskort for 20 verkstedsarbeidere ved Hafslund Karbidfabrikk.

Som herr Ministeren kjenner til er Karbidfabrikken en utpreget krigsbedrift som går natt og dag. De vanlige arbeidere har 2 tilleggskort, mens verkstedsarbeiderne har 1. Disse verkstedsarbeidere må idag p.g.a. nedslitte rommer og maskiner stadig være i arbeide både natt og dag, og det er da oppstått ikke så litt misnöye blandt disse 20 mann, at de stilles i en särklasse overfor sin andre kamerater. Formannen i karbidarbeidernes forening, herr Thögersen, som hörer til de vanlige arbeidere med 2 tilleggskort, har oppsökt meg og fremholdt det forkastelige i denne ordning, - og lot han det skinne igjennom, at vi ville oppnå en ganske annen pålitelighet og forståelse om de 20 verkstedsarbeidere også fikk 2 tilleggskort. Han påpekte videre at med det arbeidspress disse folk var utsatt for - var de likeberettiget med de vanlige arbeidere.

Jeg ber derfor herr Ministeren ta denne lille sak under velvillig overveielse, og det vil ha sin praktiske som politiske betydning om Departementet - gjennom Fylkesföreren - bevilget 2 tilleggskort til disse 20 mann.- Som herr Ministeren hörte av min rapport ved siste föremöte er jeg på god vei til å vinne arbeiderne ved denne bedrift, idet jeg har deres absolutte tillit. Kunne jeg få meddele dem at partiet hadde oppnådd omskrevne bedring - ville dette selvsagt ytterligere styrke vår posisjon. Bedringen er påkrevd - og jeg håper på snarlig svar. Heil og sæl

O. Hæreid (sign.)

I mellomtiden er det - forbausende nok forresten - kommet avslag til fylkesföreren fra Whist, og så beklager Hæreid seg til partiet:

Sarpsborg 14. okt 1944.

Gjelder: Tilleggskort for 20 arbeidere ved Hafslund Karbidfabrikk.

NS, Generalsekretariat,
Herr Stabsleder S. Holström, Rådhusgt. 17, Oslo.

Det er meget å beklage at våre folk i administrasjonen ikke forstår å vurdere denslags henvendelser fra partiet. Man burde kunne forstå, at når en arbeiderformann ved en slik bedrift vender seg til fylkesföreren og ber om hjelp for sine kamerater, og fylkesföreren lover å ta seg av sake, da han finder arbeidernes önske berettiget -, ja da kan man ikke uten videre avslå en slik henvendelse. - Jeg vet at en slik liten tjeneste veier tusind ganger mer enn brosjyrer og foredrag. Jeg vet at det er denslags som teller - og som fører arbeiderne inn i vort maktområde. Dette har jeg erfaring for - og den tillit partiet alt har hos arbeiderne i dette største industrifylke, den ønsker jeg med alle midler fortsatt å styrke. De herrer i vor administrasjon bör merke seg at vi til dato ikke har hatt sabotasje handlingerinnen mitt fylke. Mener man at dette er en tilfeldighet så tar man feil.

Jeg ber om stötte i denne lille sak, for partiets skyld, og håper at den ikke lar vente på seg. Heil og sæl

O. Hæreid (sign.)

En stor dag. Om kvelden torsdag 23. nov. gikk våre saboterer til "angrep på bred front". Ved Akers mek. ble motorskipet "Taiwan" på 9000 tonn tilh. Wilhelmsen senket. "Troma" på 5000 tonn fikk et stort hull i siden. Motortankeren "Schleswig" (9000 tonn) fikk hele maskineriet ödelagt av brann. Dessuten ble to mindre skip ödelagt. Ved Nyland ble dampskipet "Kapring" på 5000 tonn senket og motorskipet "Arna" (8000 tonn) fikk maskineriet totalt skadet. Alt ialt ble ca. 40 000 tonn gjort ubrukelige for tyske transporter. Et resultat britiske fly- og flåtestridskrefter ville vært vel fornöyde med etter et angrep på en tysk konvoi. - Senere på kvelden ble en registreringsmaskin for arbeidsmobilseringen ödelagt i "Frams" bygning i Bygdö allé.

K R O N I K K E N

Nr. 36. 7. des. 1944.

Til Sverige.

I og med at befrielsen av Norge er begynt og i og med den situasjon som er oppstått i forbindelse med deporteringen av den nordnorske befolkning, er krigens reisler atter rykket Sverige nær inn på livet. Under disse forhold har det hevet seg röster for en mer aktiv innsats fra Sveriges side for om mulig å forkorte det norske folkets lidelser. De forandrede forhold har spesielt sett av bl.a. i en livlig pressediskusjon om frivillige til kampene i Norge.

Med håp og spenning følger vi nordmenn denne debatten om en kraftigere svensk linje. Det er ikke utelukket at en modig og kompromissløs svensk opptreden i spesielle situasjoner kan være til avgjörende hjelp for oss. Det kan dreie seg om å prøve å hindre en skjerpet terror i Norge eller nye fangetransporter til Tyskland, det kan dreie seg om nye og utvidede former for hjelp til den nord-norske befolkning, eller det kan være direkte militär stötte under sluttkampene. - Vårt håp og vår tro er at Sverige ikke lar noen mulighet uforsökt for å bringe oss hjelp.

Det har vært forhold i forbindelse med Sveriges holdning i denne tiden - särlig under krigens förste år - , visse "flekker på nøytraliteten", som har vært egnet til å irritere oss nordmenn. Definitiv stilling til disse "flekker" kan vi ikke ta för freden kommer og alle aktstykker kan legges på bordet. Stort sett har kanskje de enkelte handlingene irritert mindre enn den svenske ledelses uvillighet til offentlig å innrömme hva som i virkeligheten dikterte dens politikk, dens nøytralitetspolitikk, dens påstående om at den gjennomförte en strengt nøytral linje. Det er en ärlig nok sak å ville prøve å holde sitt land utenfor krigen. (Det ville sikkert Norge også prøvd i samme situasjon). - Dog anser vi videre at ikke så litt som Norge var herre over de omstendigheter som förte til at vi ble viklet inn i storkrigen, ikke så litt er det Sveriges fortjeneste at landet har holdt seg utenfor. Det skyldes alle de strategiske forhold.

Når to naboland har hatt så forskjellig skjebne under krigen, kan man vente konfliktstoff. Det kan også ting virke som om visse nokså forskjellige; men hvis også Sverige hadde vært okkupert hadde vi sikkert merket slektskapet sterk nu. Og konfliktene har vært förre og mindre enn ventet. Den litt hissige stemning mot broderfolket har hjemme, som hadde en viss grobunn i krigens förste år, er glidd over i en mer nøktern vurdering. Selv mellom de norske flyktningene i Sverige og svenskene kommer det sjelden til konfliktär. En visse symptomer på uoverensstemmelse er vel av og til til stede - naturlig nok. Norske flyktninger kommer opprevete og fortvilte over grensen, de längter hjem med en gang de er kommet over, de vantrives ofte i svenske forhold fordi de synes de får gjort for lite for Norges frigjöring der. De kretser bare om frigjöringskampen og tror at alle de treffer tänker som den. Så kommer de till et land hvor folket på mange måter lever utenfor det veldige oppgjöret og hvor menneskene ofte trekker på skuldrene og sier: "Herregud, han også!", når flyktningen begynner å utbre seg om tyskernes terror. Det virker som en kald bøtte i hodet på nordmannen, for tyskerne er brutale, sadistiske og hensynslöse. Bare den som har vært okkupert kan uttale seg om okkupasjonen. Ingen kan skjönne, ingen kan föle på kroppen ting de ikke har opplevd selv. Det så vi på Norges forhold under förrige verdenskrig, la det; ser vi på folk hjemme idag, som bör litt avsides til, langt fra storsentrene.

En annen ting er at nordmennene i sin ivar og sitt rascri kanskje går for langt og at de glemmer at de er kommet til et nøytralt land. Det må og så huskes at ingen likar ubedt å bli kritisert av andre for den kurs man har stukket ut. Sine egne saker vil man gerne opp selv. - Både svensker og nordmenn får prøve å sette seg inn i den andre situasjon. For de har verdifulle ting å gi hverandre. - Enkelte svensker synes å mene at Sverige er det eneste land - sammen med de andre nøytrale - som gir moralsk noenlunde uskadt ut av denne krigen. Vi kan ikke være enige i det. Intet land, hverken krigführende eller nøytralt, kommer "moralsk uskadt" fra dette veldige verdensoppgjör. På den annen side har vel både de som har vært med og de som har vært utenfor, lärt verdifulle ting under denne krigen. De krigführende har kraftig fått föle den tyske mentalitet, de skjönner at de må slåss för demokratiet og friheten; men i dagens kampsituasjon ser de sikkert for ensporet på forholdene. De nøytrale betrakter situasjonen mer nøkt, kanskje mer objektivt, holder seg strengt på lov og rett og har ikke behøvd å bruke vold. På den annen side kan de virke uföleligsomme overfor menneskehetens lidelser. En kombinasjon av disse to gruppers egenskaper må være fremtiden. Slik har også svensker og nordmenn noget å lære hverandre.

Mange svensker har under hele krigen till fulle forstått Norges kamp og Norges stilling. Det har glædet oss. Også det offisielle Sverige har etter hvert strammet sin kurs, og vi har nye å takke det for: ophevelsen av transitt- og permittent-trafikken, det økonomiske bruddet med Tyskland, Norgeshjelpen, polititroppenes utdannelse på svensk territorium. Flere ting kunne nevnes. Og trygve Lies og Terje Wolds vellykkede besök i Sth. nylig bærer godt for det fremtidige samarbeid mellom de to land. Den ikke mindre avgjörende for det fremtidige forhold er Sveriges innsats i krigens sluttfase. For vi synes det sikt at Norge - frivillig eller ufrivillig - også slåss for Sverige og at Sveriges frihet ikke skulle være mer verd etter en tysk seir.

Under ville vi også föle det som en uretthetighet hvis det økonomisk godt funderte Sverige etter denne krigen ville prøve å ske seg på det utarmede Norges bekostning, f. eks. ved å konkurrere ut vår skipsfart för vi igjen er konkurransedyktige. Men vi er sikre på at det ikke kommer til å gå slik. De berodvillige kredittinnrømmelser, de norske skipstynninger på svenske verfter og ikke minst hele den svenske prosess holdning till disse spörsmål, gjör oss forvissot om at vårt naboland vil gi oss all hjelp innen mulighetens grense.

Vi håper på intimt samarbeid etter krigen. De forskjellige erfaringer vi har hatt må byttes ut. Og hva kan ikke svenskene gi oss av impulser fordi de hele tiden har kunnet følge med i åndslivet, kulturens og tekniikkens strömninger ute i verden. - Noen nordisk blokk er vi derimot noppe tilhengere av. Alt samarbeid bör vokse organisk fram. Norge går vel ikke så sterkt inn for noen blokkdannelse i det hele, men vil prøve å föle seg som medlem av et verdenssamfund.

- 0 -

UKEN SVERIGE (30. nov. - 6. des.)

På vestfronten er det Saarovsnittet som i siste uke särlig har tiltrukket seg oppmerksomheten. Ved en kuppartet manövre lyktes det avdelinger av Pattons 3. arm. armé 3 des. å sette over elva Saar ved Saarlautern, hvor tyskerne ikke rakk å sprenge broen, og opprette et solid brohode på östbredden. I 3 kolonner rykker amerikanske styrker nå fram mot områdets viktigste by Saarbrücken, fra n.v. over Saarlautern, som er på m. hender, fra s.v. over St. Avold mot Forbach, som ligger under ild fra tungt amerikansk artilleri, og fra sør over Saareunion. Offensivfronten danner en halvsirkel og löper nå fra Saarlautern - 8 km n.v. for Saarbrücken - 3 km v. for Forbach og videre til et punkt sør for Saargemünd. Noe gjennombrudd har ennå ikke funnet sted, men framgangen er ganske bemerkelsesverdig i et så sterkt forsvart avsnitt som dette. - Sammenfor har den 3. arm. armé under Patch ikke et sitt trykk i den nordlige del av sin sektor, og har dermed Patton offensiv flankestötte; 2 av forstedene til det viktige knutepunkt Saargemünd er tatt. I Alsace fortsetter omringningsoperasjonene mot den tyske Vogeserarmé, hvis retrettkorridor i avsnittet omkring Colmar (som tidligere fellaktig er meldt erobret) er snevret inn til ca. 15 km.

På nordflanken er det skjedd en ganske interessant omgruppering, idet 1. kanadiske armé, som har hatt en hvilepause etter kampene ved Scheldemunningen, har overtatt Nijmegen-sektoren, og dermed frigjort engelske styrker for operasjoner med tyngdepunkt lengre sör, i Maasbuen ved Venlo og Roermond. Engelskmennene har her kunnet rense hele Maas venstre bredd, idet brohodet rett overfor Venlo også er likvidert. Britiske styrker står dermed langs elva i hele dens lengde, hvor de ikke - som ved Nijmegen og sör for Roermond - er gått over den. Kanadierne har i Nijmegen-sektoren gått over den tyske grense og innledet et stöt i retning av byen Kleve.

Ved Aachen fortsetter det store oppslitningsslag, med et enormt forbruk av materiell. De allierte har her sikkert hatt visse tilförselsvansker idet særlig artilleriets krav har vært meget store. Det er derfor meget gledelig at Antwerpens store havn nå er tatt i bruk for alvor. Amerikanerne er nå trengt inn i Linnich og Jülich hvor det pågår gatekamper. Værforholdene er stadig meget ugunstige for angriperne, men det enorme press opprettholdes.

På östfronten er det fortsatt Ungarn som er i brennpunktet, og sin vane tro har russerne igjen skiftet tyngdepunkt. Da det viste seg at tyskerne maktet å organisere et kraftig forsvar av Budapest overfor Malinovskis trykk fra s.ö. konsentrerte russerne betydelige styrker av Tolbuchins 3. ukrainske armé lengre sör ved Donau, i Baja-avsnittet, og åpnet i siste uke fra brohodet på vestsiden en stor offensiv her. Den förte i löpet av noen dager til erobringen av Pecs (Fünfkirchen) og Mohacs, og de russiske styrker spredte seg derpå vifteformet ut over den sörvestlige ungarske lavslette. Offensiven satte inn akkurat i sammenföyningsavsnittet mellom tyskernes Ungarn- og Balkan-armeer, og slike punkter hörer erfaringsmessig alltid til en fronts svakeste. Det har da også vist seg at det tyske forsvar i Sörvest-Ungarn er brutt sammen, og framrykningen i de siste dagene har vært rask. Jernbanen Budapest-Zagreb er avskåret ved at russerne har besatt flere km av den, og det er tatt 21 000 fanger. 2/3 av Ungarn er nå besatt av russerne. En hovedkolonne rykker fra Paks-området omtrent rett nordover og står nå bare 40 km fra Szekes Fehervar, en by som ligger omtrent midtveis mellom Balaton-sjöens östlige ende og Budapest; disse styrkers mål er omfatning av Budapest fra sör og vest, og det er tegn som tyder på öket offensiv virksomhet også fra de russiske forband tilhörende Malinovskis armé som står nær den ungarske hovedsted i sör, öst og n.ö. En annen hovedkolonne stöter fram mot Balatons vestside, har tatt Kaposvar og truer den ennå viktigere Nagykanizza.

Denne utvikling i Sörungarn må på mange måter skape bekymringer for den tyske ledelse. For det förste er russernes resultater et nytt vitnesbyrd om hvor utilstrekkelige de tyske reserver er når det settes inn nye stöt ved Tysklands lange frontlinjer. For det annet betegner offensiven nordover på vest-siden av Donau en ny, öket trussel mot Budapest, som tyskerne utvilsomt ser som en meget viktig sperrestilling i Donau-dalen. For det tredje betegner stötet som peker vest for Balaton en direkte trussel mot Österrike. Tolbuchins panserspisser befinner seg ikke lengre enn 80 km fra grensen, og mens Balaton, Bakhony-Åsene og Karpatenes sörlige utlöpere utgjör et mer lett-forsvart område, med Budapest-sektoren som en forholdsvis trang defilé, åpner det seg på Vestungarns lavslette muligheter for bevegelige operasjoner med panser og motorisert infanteri, som kan true österriksk territorium gjennom en omgående bevegelse. For det fjerde betegner den russiske offensiv i disse strök en öket trussel mot de deler av den tyske Balkan-armé som ennå befinner seg sör for Drava, i Slovenia, Kroatia og Bosnia, og hvis tilförselslinjer blir mer og mer utsatt.

Også i det n.ö. Ungarn og i Tsjekkoslovakia har russerne kommet å notere viktige seire i siste uke. Sentrum for den ungarske våpenindustri Miskolcs er tatt med storm, likeså byen Satoraljaujhely (n. for Tokaj). Ennå viktigere er det imidlertid at russerne nå har Duklapasset helt i sin hånd, slik at det er opprettet kontakt med Petrovs armé og Konjevs, som opererer i Galitsja. Det kan komme til å spille en betydningsfull rolle også for de operasjoner man må vente mot Tarnow-Krakow-avsnittet i det sörlige Polen, idet det öker flanketrusselen mot det tyske forsvar. På en sammenhengende front fra Galitsja, over Karpatene, Slovakia, Budapestområdet og til Balaton över nå russerne sitt trykk på den sårbare tyske sörvestflanke, hvor terrenget visst nok ikke begunstiger noen lynkrigsoperasjoner, særlig ikke om vinteren, men hvor det ikke fins permanente befestningslinjer og hvor troppereservene sikkert er alt for små. Om russerne akter å sette inn noe hovedstöt i denne retning er ennå tvilsomt; de opererer bl.a. på meget lange forbindelseslinjer i disse strök. Den strategiske tanke er kanskje snarere å engasjere så store tyske styrker som mulig på dette krigsteater slik at det vil gå ut over reservene for östfrontens hovedavsnitt, i Polen. At vinterkrigens hovedoffensiv vil komme her, er höyst sannsynlig, og det later til at en gigantisk oppmarsj er tilendebragt. Det russerne venter på, er vel enten tilstrekkelig kulde for å trygge veienes farbarhet eller tyske troppeforskyvninger til andre truede avsnitt som vil skape blottelser i öst.

I Italia er Ravenna på östflöyen tatt av den britiske 8. armé, etter et offensivt stöt med ganske betydelig innsats av materiell og sterk flystötte.

Krigen i luften: Da sjefen for RAFs Bomber Command, Air Chief Marshall Harris, for 2 og 1/2 år siden uttalte at de allierte bombestyrker skulle komme til å ramme Tyskland vidt og bredt, dag og natt, i regn eller tåke, var det mange, både i fiendens leir og hjemme som stilte seg tvilende til dette. Men Harris kom ikke med tomme löfter. Etter invasjonsdagen og i löpet av en höst med et vær så dårlig som Mellom-Europa ikke har sett på to menneskealdre, har de anglo-amerikanske flystyrker kastet 1/4 million tonn bomber over tysk område. Av denne bombevekt har alene RAF å ha kastet 150 000 tonn. - I november måned satte de allierte flystyrker ny rekord med 10[illegible] 000 tonn bomber over Tyskland, derav 53 000 tonn kastet av RAF, mens de amerikanske flygerkorps i England og Italia har kastet ned 50 000 tonn. RAF bombestyrker var over Tyskland 19 dager og 22 netter. I månedens löp ble det rettet 30 kraftige angrep på tyske oljemål, og bare 26., 27. og 28. nov. gikk tyske jagere opp (med store nederlag). - De amerikanske flystyrker skjöt i nov. ned 770 tyske fly. I denne måned ble for förste gang de nye 12,000 pounds "blast bombs" kastet mot tyske byer. - Anglo-amerikanernes hovedangrep i denne uken har vært rettet mot trafikk- og kommunikasjonssentra på de tyske oppmarsjlinjer bak vestfronten. Utskytningsbaser for V-våpnene har også vært viet spesiell oppmerksomhet. De alliertes flyoffensiv mot tyskernes syntetiske oljeanlegg er nå utvidet til også å omfatte bensolfabrikkene. Bensol har i lang tid vært ett av tyskernes viktigste drivstoffer og 4 av disse anlegg er i ukens löp blitt bombet av RAF.

I hvilken grad de forbedrede allierte angrepsmetoder har öket effekten av den nå pågående offensiv er vanskelig å beregne. Det er således ennå en hemmelighet hvor meget de allierte sparer ved sine "Bomb Masters", stifinnerfly og nye metoder for effektiv spredning av brannbomber og for innsiktning av sprengbomber, men i flykretser er man overbevist om at med alle disse forbedringer kan en bombeflystyrke på höyst 300 maskiner idag utföre samme arbeid som ble utfört under det förste 1000-fly angrepet mot Köln i 1942. Engelskmennene og amerikanerne har i denne uken offentliggjort en del detaljer om det berömte instrumentsikte, (av engelskmennene kalt "Jam Box") ved hjelp av hvilket de allierte flygerne gjennom skyer, röyk og tåke tydelig kan se og velge ut sine mål. Med dette bombesiktet kan et industrielt mål rammes under visibiliteten absolutt null. På en lysskjerm foran seg ser piloten landskapet under seg tydelig gjengitt (ved elektriske impulser) akkurat som på et kart og ved å regulere innstillingen på instrumentet kan han få det til å vise et större eller mindre område, hvorved bildet over selve målområdet kan gjöres mer detaljrikt. En annen ny alliert oppfinnelse er det selvregistrerende flykamera for nattopptakelser. Her eksponeres filmen automatisk ved antendelsen av den utkastede lysbombe, og neste film ruller samtidig på plass for neste opptakelse. Den fenomenale utvikling som flyet har gjennomgått under krigen, fikk vi i denne uken også et bevis på, da ett Mosquitofly under en alminnelig transportflygning fra Labrador til England krysset Atlanteren på 6 timer og 8 minutter.

Ukens viktigste flyangrep: Nov. 30. 1250 tunge am. b. + 1000 j. angriper 4 synt. oljeanlegg i Leipzigområdet, ubetydelig jagermotstand. Lancasters angriper 2 bensolfabrikker i Ruhr. Stor taktisk innsats, ialt 4000 fly over Tyskland. Des. 1. Tunge RAF b. kaster om natten 2000 tonn bomber mot Duisburg. Kraftig styrke Mosquitoes bomber Karlsruhe uten tap, store branner. Russ. fly senker 5000 t. transportskip i Östersjöen. Am. fly senker 9000 t troppetransportskip + 3 mindre skip på vei til Leyte, 5000 japs omkommer. Des. 2. Br. admiralitet melder at Barracuda-fly fra hangarskip uten tap mandag satte i brann 1 tysk troppetransportskip, 5 forsyningsskip og 5 eskortefartöyer utenfor Norskekysten. 750 tunge am. b. + 550 j. angriper skiftetomter ved Koblenz og Bingen, 28 tyske fly skutt ned, 11 b. 8 j. savnes. Lancasters bomber Hansa-Benzolfabrikker ved Dortmund. 2500 oppstigninger Nederland taktiske styrker. Fra Italia angriper 500 tunge am. b. synt. oljeanlegg i Tsjekkoslovakia. Des. 3. Kraftige Raf angrep mot Hagen i Ruhr. Under 800 oppstigninger angriper RAFs taktiske styrker tyskernes tilförsler i Venlo-området. Fra Italia angriper tunge am. b. Innsbruck, Klagenfurth og Linz. Superfortresses fra Saipan angriper igjen flyfabrikk i Tokio. Des. 4. 1200 tunge am. b. + 1000 j. bomber Kassel, Mainz, Giessen og Soest, ingen tysk jagermotstand. Store RAF styrker angriper Oberhausen i Ruhr, ialt 4000 all. fly mot tyske jernbaneknutepunkter bak fronten. Des. 5. 1000 tunge br. b. kaster om natten 3500 tonn bomber mot Karlsruhe og Heilbronn. 400 tunge am. b. bomber ammunisjons og tankfabrikker i Berlin, 91 tyske j. skutt ned, 12 b. og 22 j. savnet. Lancasters angriper uten tap Hamm og Soest. 2200 utfall taktiske styrker vestfronten. Coastal Command setter i brann 4 fartöyer utenfor Norskekysten. Des.6. Store RAF styrker angriper om natten Soest og Ludwigshafen. 800 tunge am. b. + 800 j. angriper Leunawerke i Merseburg og trafikkmål i Bielefeld.

- 0 -

Hjemmestyrkenes kamp: Om eftenen torsdag 30. nov. avla sabotörer et besök på Kværner Bruk hvor 3 dampdrums ble sprengt i filler. Disse drums som var laget av tommetykke stålplater var viktige og uerstattelige. 2 av dem skulle nå leveres til det tyske firma A/S Nordag.

Mandag 4. des. ved 17 tiden ble Johs. Bjerkes Akkumulatorfabrikk og ladestasjon på Ankertorvet ödelagt ved eksplosjon. Sabotörene sperret dristig og hensynsfullt gaten för det smallt og ingen mennesker kom til skade.

Seig kamp: Den meget krigsviktige bedrift, Arendal Smelteverk, Eydehavn, er nå for 3. gang satt ut av spillet av sabotörer som har ödelagt fabrikkens transformatörer. Förste gang var ivinter. Mens transformatorene ifjor var til reparasjon hos Per Kure sprang denne fabrikk i luften og nå står altså Arendal Smelteverk igjen uten ström. Bedriften "regner med" å komme igang igjen mai 1945.

I Bergen er det portforbud. Patrioter har ödelagt en rekke transformatorer med den fölge at skipsverftene og tyskernes ubåthavn er strömlöse.

I Stavanger ble nylig en knottfabrikk sprengt i luften og der er det også portforbud.

- 0 -

Den dårlige samvittighet.

Den tvangsevakuerte befolkning fra Nord-Norge blir under gjennomreisen i Oslo innkvartert på Ila Skole. Oppholdet her må nærmest karakteriseres som fengselsopphold. Hirden står vakt utenfor, vinduene i förste etasje er dekket med lemmer for at "fangene" ikke skal kunne se ut, og fullstendig isolasjon blir opprettholdt for å hindre Oslos befolkning i å höre sannheten av de "reddede". Våre ulykkelige landsmenn fra nord får föle at de er bragt i "sikkerhet".

- 0 -

Svensk quislingpresse.

Aftenposten fortsetter å bringe fascimile- gjengivelser fra den svenske nazipresse (f. eks. Dagsposten og Folkets Dagblad), i den tro at det skal ha noen beviskraft. Som et eksempel på denne presses gehalt skal vi nevne resultatet av politiundersökelser om Dagspostens forhold. Den svenske överstkommanderende, general Jung, forböd i höst at dette blad ble utlagt i militærforlegninger, kontorer osv. (Mens naturligvis enkeltpersoner innenfor hæren kunne abonnere på bladet så meget de lystet). Som grunn oppgav han at bladet tjente utenlandske interesser. Et injuriesöksmål fra bladets side ble henlagt, mens derimot det svenske politi gransket dets forhold nærmere. Undersökelsen har bragt fölgende kjennsgjerninger for dagen: 1) Dagsposten har mottatt betydelige summer fra tyskerne, 2) det har fremkommet med "opinionsytringer" på tysk bestilling, 3) dets Berlin-korrespondent er lönnet av den tysk stat.

Gresk tragedie.

I Hellas er man vitne til det samme sörgelige skuespill som i Belgia, med uro og sammenstöt mellom forskjellige greske grupper. Ja det er endog kommet til kamphandlinger mellom greske friskarer og britiske styrker som har grepet inn for å opprettholde ro og orden.

Den greske uenighet har sin spesielle forhistorie. Motstandsgruppene organisertes og opererte i begynnelsen hver for seg, men ble etterhvert samlet i to hovedorganisasjoner, den ene ble kjent under navnet EDES (begynnelsesbokstavene i de greske ord som betyr "Hellas nasjonale frihetsarmé"). Den samarbeidet med kongen og eksilregjeringen, og opptok delvis også tidligere tilhengere av Metaxas-diktaturet i sine rekker. Den annen hovedgruppe var politisk mer radikal og har hatt et ganske sterkt innslag av kommunister; den er kjent under navnet EAM ("greske frihetsfront") og dannet i våres også en politisk komite for nasjonal frigjöring" (PEEA). Mens EDES holder på kongedömmet, er EAM republikansk. De to grupper kom ofte i strid men i mai ble det under ledelse av den greske förstminister, sosialisten Papandreou, holdt en konferanse i Libanon som kom til enighet om de politiske spörsmål, bl.a. ble det fastsatt at folket i valg skulle få uttale seg om det önsket kongedömmet gjeninnfört eller ikke, og alle partisangrupper ble stilt under Hellas militær overledelse. Ofte var imidlertid ikke disse gruppene under disiplin, og også etter frigjöringen i höst, kom det til sammenstöt. Det förte til at regjeringen, her som i Belgia, krevde at friskarene skulle innlevere sine våpen og la seg innrullere i den regulære armé. Det er blitt satt med motstand og de ytterliggående har proklamert generalstreik, samtidig som det er kommet til blodige sammenstöt mellom partisaner og regjeringens politi eller britiske styrker.

Bakgrunnen for den spente situasjon og urolighetene er naturligvis först og fremst nödstilstanden i Hellas (som i Belgia). Tyskerne har gjennom mer enn tre år systematisk utplyndret landet slik at folk er döde av sult i hundretusener, og under retretten i höst har de foranstaltet ödeleggelser som ikke gir herjingene i Finnmark noe etter. För forsyningene utenfra med mat, klær og råvarer kan komme i större målestokk, er forholdene derfor naturligvis meget vanskelige, og misnöyen får seg voldsomme utslag. Dertil kommer at Hellas i de siste år för krigen var styrt diktatorisk av "den sterke mann" Metaxas, slik at det [illegible] var lagret atskillig indrepolitisk konfliktstoff og skapt stor bitterhet blandt offene for undertrykkelsen. Kongen hadde alliert seg med Metaxas, og det har svekket hans stilling sterkt, rent bortsett fra at striden mellom monarkister og republikanere alltid har vært meget skarp i Hellas helt siden forrige verdenskrig. Til dette kommer, som i Belgia, den opphetede atmosfære og den tilböyelighet til selvtekt som krig og motstandsbevegelse lett kan före med seg.

Hvem som har rett i selve stridsspörsmålene er det ikke mulig for oss å avgjöre med det materiale som er for hånden. Det er mulig at det er reaksjonære krefter som forsöker å operere bak samlingsregjeringen og de britiske militærmyndigheter, og det er mulig at EAM-gruppene som nå reiser motstand er illojale krefter som forfölger politiske særformål. Den alminnelige politiske stabilitet og modenhet er vel heller ikke så stor som önskelig i et land som Hellas. Men uansett dette og uansett at ansvaret for vanskene i siste instans ligger hos de tyske undertrykkerne og utsugerne, er det tragisk at greske patrioter og britiske soldater skal slåss i indre kamper, og intet kan i den desperate forsyningssituasjon være mindre egnet til å rette på situasjonen enn en generalstreik. Ut fra militære hensyn er det klart at ro og orden må opprettholdes, og ut fra et demokratisk synspunkt er det en ulykke at visse grupper innenfor samfunnet forsöker å trumfe igjennom sine politiske mål ved hjelp av væpnet makt. Det er og blir voldspolitikk, dobbelt beklagelig i et land hvor det er gitt garantier for at spörsmålet om statsformen og andre sentrale politiske spörsmål skal avgjöres ved valg innen 6 måneder etter frigjöringen - altså på den eneste måte som sömmer seg et demokrati: ved stemmeseddelen.

- 0 -

fredsforberedelser.

Harde kamper står igjen; men krigen nærmer seg slutten. Nye problemer hoper seg opp og krever sin løsning. Under krigen har det vært vår plikt å yte motstand mot nazismen og "nyordningen". Nåtiden alle våre krefter har gått med til å holde denne kampen gående og til å føre den til en lykkelig avslutning. Vi har tidligere pekt på at dette nødvendigvis har sattet tære på kreftene og at trettheten vil melde seg. Men vi har ikke lov til å slappe av. I like høy grad som vi i årene som har gått, har kjempet mot slaveriet og undertrykkelsen, må vi i tide fremover gå inn for skapende arbeid. Vi skal bygge og bo i dette landet, og nettopp med kampen har vært å prøve å gjøre livet så lyst som mulig for den enkelte. De gamle forhold kan ikke tilbake. Sunde, livsføre samfunnsforhold det heller ikke slik. Verden står ikke stille. Tross i krig og brutalitet får vi håpe at den lengende lysten til å skape noe nytt og noe bedre har levet videre i menneskene. - Vi har kjempet for demokrati, for selvbestemmelsesrett og folkestyre. Nå nærmer vi oss i sikte og demokratiet er bevart, så vi arbeide for det.

Men hvorledes står vi rustet til å nytte et folkestyret? I over 4 år har ikke folket hatt høve til å si sinnet sitt. Det har ikke fått politisk trening. Mange nye årsklasser skal ved første valg være god å velge kommunestyre og stortingsmenn. Vi kan ikke se bort fra at av alle disse - som kommer til å få en stor innvirkning på valgresultatet - står mange uten grunnlag til å treffe sitt valg. Den gradvise oppbyggelse av politisk innsikt og kjennskap til politikk er blitt stanset. Slik har det vært i alle de andre okkuperte landene også, og har sikkert vært en medvirkende årsak til de mangelgrunnlag som er oppstått på i grete, utbyggde demokratier som Danmark.

I disse årene har enhver hatt nok og nok med å stå fast alle nye anslag. Skolekampen, deportasjonen av lærere, kirkestriden, trusselen om ungdomstjeneste, boykotten av idrotten, nedlegelsen av alle ungdomslag og en mot forantingelig og til slutt kampen mot ungdomstjenesten og arbeidsinsatsen, har tatt all tid og tenke hos ungdommen. Partiet har forberedt seg til sluttkampen krevet sin del av dagen. Og om det er blitt noe tid til overs skal man huske på at det ikke har vært møte- eller talefrihet her i landet under okkupasjonen. Pressen har vært sensurert og ensrettet, fra bl.a. er av verdi er kommet ut. Hvor skulle ungdommen få politisk skolering?

Skal vi i tide fremover få et virksomt og livskraftig folkestyre er det overmåte viktig at unge folk kommer med fra første stund. De er ikke bundet av fortiden, gamle partigrenser og programposter. Den ungdom som satte livet inn i 1940, og som er rede til å gjøre det en gang til, gjør det uten tenke på partiprogram eller klassekonfliktinteresser. - Vi ønsker ikke den for på noen måte at partigrensene skal falle. Partiavskygningene har betyd svært meget for framgangen i landet og vil utvilsomt fortsatt gjøre det. Når gjenreisningen begynner er det både rimelig og ønskelig at ulike synsmåter kommer frem. Det er en spore til å yte det beste. Her kan de unge komme til å bety meget bare de har kunnskap og innsikt nok. Fordomsfritt kan de gå sig i kast med oppgaver som de eldre kanskje kviler seg for. Men skal de det må de skaffe seg viten om de problemer som skal og må løses. Derfor er det svært viktig at eldre og unge kommer sammen og skaffer seg all tilgjengelig kunnskap om samfunnsviktige problemer, at de drøfter disse med ærlig vilje til forståelse og vilje til å nå ett mål. De eldre må tre støttende til. De har erfaringen og sikkert bedre tilgang på det stoff som trengs. Hete vilje er god er det store muligheter for et godt resultat. For aldri har folk fra de forskjellige samfunnslag og på de forskjellige aldersrinn stått på så like fot. Dette skulle borge for allsidig belysning.

Et fullgodt resultat kan man kanskje ikke nå med de hjelpemidler som er for hånden. Men er først interessen vekt og ordskiftet kommet igang vil tide mellom frigjøringen og de første valg gi høve til utfyllende kjennskap og en nyvurdering. Et meget fruktbringende middel til å skaffe seg selv og andre kunnskap er studiesirkler. Hvis, om bare, noen få rundt om i by og bygd kom sammen i det stille og på beste måte satte seg inn i de problemer vi vet blir brennende i tide som kommer, ville nye være vunnet.

Vårt land skulle være et folkestyrt land, og et selvstyrt land så det atter blir. Men forutsetningen for selvstyre og folkestyre er kunnskap og endestykke hos hver enkelt borger. For de har alle like mye å si i landet styre. Folkestyre i et land med dårlig folkeopplysning er en slett styreform. Forutsetningen for et godt folkestyre er derfor god folkeopplysning. Folkeopplysningen er forøvrig god i vårt land. Men man skal være oppmerksom på at ungdomsskolene dit ungdommen fra landet søker, for en stor del har vært stengt under krigen. Dette sammen med knøbningen av alt åndsliv må nødvendigvis ha svekket den politiske kunnskap blandt folket. Den "illegale pressa" forsøker etter beste evne å bringe tilveie mest mulig av fakta fra utenverdenen og gjette overvåkt over de strømninger som oppstår. Men denne pressen når ikke så vidt som den burde og heller ikke blir opplysningene so fyldige som ønskelig. Derfor er det påkrevet at flest mulig ofrer tid og kreftar på å skaffe seg kunnskap selv og gi den videre til andre. Det er et krav til alle at de nyttar den tid de kan avse til å gjøre seg brukbare for det folkestyre som atter skal bringe vårt land langt fram i rekken av demokratiske stater.

- 0 -

Engelske eksperimenter.

I et demokrati er det viktig at den enkelte har kunnskaper nok til å nytte de rettigheter forfatningen gir han til å gjøre en individuell innsats i og for samfundet. Ikke minst bevegelsene er det for det meste slagordene som trenger seg inn i den enkeltes politiske bevisthet; disse slagordene skaper solidaritet - og dermed slagkraft - fordi de som regel uttrykker hele bevegelsens mest selvfølgelige krav og interesser. Men den enkelte politiske utvikling og dømmekraft blir ikke stimulert. En borger i et demokrati må ikke innstille seg på at hans politiske innsats bare består i å stemme på det parti som best ivaretar hans spesielle økonomiske og sosiale interesser i kamp mot andre samfundsgrupper; han må også føle seg forpliktet til å se samfundet som en helhet, til å gå inn for samfundets sak like meget som for sin egen.

Den opplysning og den trening i samfundsmessig tenkning som er forutsetningen for en slik innstilling, kan kanskje oppnås gjennom en opplæring av ungdommen ved hjelp av forøvingar som arbeider med dette mål for øyet. Den svenske dosenten, Grota Hedin, har i sin bok "England spelar opp" skildret det ungdomsarbeid som pågår i England nå. Det drøfter seg om skolereformer, ungdomsarbeidsformidling.o.l., men det mest bemerkelsesverdige er kanskje arbeidet med å opprette en frivillig ungdomstjeneste. Innen den sentrale opplæringsmyndigheten, Board of Education, ble det i 1939 organisert en egen ungdomsavdeling, "Youth Service". Det ble fra starten poinsert at det ikke var tale om å skape noen nasjonal ungdomsbevegelse etter tysk mønster, som organ for noen slags statspropaganda. Youth Service skulle bli en gren av den almindelige opplæringsvirksomheten, "hvis mål er å lære folk å tenke selv, ikke å si dem hvilke meninger de skal ha". De lokale skolemyndighetene fikk den oppgaven å organisere dette arbeidet rundt om i distriktene. Utgiftene bekostes dels av Board of Education, dels av kommunen. Dessuten yter staten direkte bidrag til de store ungdomsorganisasjonene. Arbeidet i de enkelte distriktet ledes av den lokale ungdomsleder som gjerne er fast ansatt. Lederen søker å danne foreninger eller klubber hvor det ikke er noen før. Det sørges for lokaler, foredragsholdere o.s.v. Slik skapes såkalte "ungdomssentre", hvor det blir arbeidet med musikk, skjønnlitteratur og faglitteratur, det blir holdt foredrag med diskusjoner, man driver praktisk arbeid (leger ski f. eks.) og sport. Innen de enkelte foreningene er det spesielle "Service Groups" som forpliktet seg til ren samfundsmessig tjeneste en viss tid om uken. De hjelper til i hjemmene, står i kö for gamle o.s.v. De som står knyttet til disse ungdomssentra er gjerne 15-20 år gamle.

I en diskusjonsgruppe var årsakene til krigen oppe til behandling. Det vanlige argumentet om kapitalismen som krigsårsak ble kastet fram. En ung fyr ytret at kirken var kapitalistisk. Diskusjonslederen skjøt inn: "Forsvar din påstand". - Det ble stille. Lederen fortsatte: "Hvis du kester fra en påstand må du være beredt til å forsvare den". En enkel veiledning i diskusjonstrening. Men det når selvfølgelig ingen konklusjon i ytringsfriheten. En gutt hevder at Englands politikk har vært outrert like egoistisk og hensynsløs som tysklands. Han blir straks spurt: "Hvorfor behøvte vi ikke da Syd-Irland, som gjør oss så meget skade?"

Selvstyre er et av hovedtrekkene i klubbenes liv. De klubbene som tilsammen danner et ungdomssentrum organiserer også gjerne et felles organ f. eks. et "parlament" og en "regjering" med representanter for de forskjellige virksomhetsgrener innen ungdomssentret. Ungdomsråd, sammensatt av representanter fra de forskjellige ungdomssentra har også vært samlet til større møter. - Drivkraften i alt dette er nok for en stor del selve krigen med de store åndelige og fysiske krav den stiller også til ungdommen under vernepliktig alder; men man har lov å et interessen innen foreningene vil holdes vedlike etter krigen, som tror at freden og gjenopbyggningen vil kunne danne et nytt og drivende grunnlag for virksomheten.

Men her ikke villet gjøre medlemsskapet i disse klubbene obligatorisk. (50-60% av alle gutter i alderen 14-20 år er medlemmer). Dette kunne nok ha sine fordeler, men å innføre tvang ville være det samme som å "lede de unge inn på den vag som fører til en stille godtaking av direktiver ovenfra, mens vårt mål er å gjøre hver og en til en aktive medarbeidere i et fritt samfund." - Det som sårdes er gjort og gjøres i England for ungdommens trening i selvstendig tenkning og samfundsmessig ansvarsbevisthet virker som en god garanti for demokratiets utvikling og levedyktighet.

- 0 -

Danmarks direkte utgifter til okkupasjonsmakten utgjør pr. 1. okt. 1944 nåsten 4 milliarder kroner.

- 0 -

En prat med Stalin.

(I "Det Nåste" for desember finner vi et interviu med Stalin av direktøren for US's handelskamer, Eric Johnston. Her følger utdrag av interviuet. "Verden vet for lite om Russland og forstår ennå mindre", sier Johnston innledningsvis, "det var ønskelig at alle mennesker visste mer og forstod mer. Selv innrømmer jeg villig at jeg både vet og forstår for lite. Russland er så stort, så uensartet, så fremmed. Dertil kommer at det russiske folket tenker på en annen måte enn vi. - For bare tilnærmelsesvis å kunne forstå Russland må man lære å forstå den mann som i ord og gjerning representerer Sovjetunionens folk, Josef Stalin. Han er i dette øyeblikk verdens mektigste mann og ennå vet folk utenfor hans nærmeste omgivelser meget lite om ham. - Jeg tilbragte nåsten 3 timer sammen med Stalin i hans bolig i Kreml. Audiensen var fastsatt til kl. 9 om kvelden. På slaget 9 ble døren åpnet til forværelset hvor vi ventet og en offiser i den røde armeen tilkjennegav: "Marskalk Stalin venter dere".

"I ble ledsaget inn i et stort, avlangt rum. Langst borte i rummet opp deget jeg to menn. Den ene kjente jeg aft. Det var Molotov, folkekommissæren. Mannen til venstre for ham var marskalk Stalin. Så jeg fell eller smilte han da vi gikk over gulvet? - Stalin er ledro enn han ser ut på alle billedene. Hans korte oppbørstede hår er grånesprengt, og også de buskede øyenbrynene og de tykke mustasjene har et stenk av sølv. Stalin er ikke lang - han når meg omtrent til øreflippen. Men hans korte ben, som brystkassen er kraftig. Uniformen han bar var usedvanlig velsydd bortsett fra at ermene var så lange at de nåsten nådde fingertuppene. - Vi ble forestillt og marsjallen gav meg et flyktig håndtrykk. De stålgrå øynene glad over meg med et fort forskende blikk. Han gav beskjed om at jeg skulle plasseres lengst oppe på langsiden av et vældig bord. Selv gikk han med raske skritt rundt bordet og satt seg rett overfor meg. Øyengen og de lange armene fikk meg til å tenke på en bjørn som går på bakbena. - Med en gang Stalin hadde satt seg tok han en forveblyant som lå på bordet og begynte å mble på en stor hvit blokk. Under hele samtalen tegnet han ulver, pikar, borger og geometriske figurer. Når et papir var fullt, begynte han på et nytt. Men så ikke på meg, men viet hele tiden tegningen en distrakt oppmerksomhet. Molotov derimot stirret stivt på meg. Hans firkantede ansikt var uutgrundelt som en indianerhøvdings, de stirrende blå øynene slapp meg ikke et sekund, de stod vidåpne som på en paradeparade.

Tausheten begynte å bli brykende. De ingen sa noe fikk jeg vel begynne selv. Jeg begynte altså med å framføre hilsner til Stalin fra diverse personer i US. "Spasiba" (takk), sa Stalin uten å avbryte tegningen. Men bad om å hilse tilbake. Deretter uttrykte jeg min takknemlighet for den elskverdige mottagelse jeg hadde fått i Sovjetunionen og la til at mine besøk ved forskjellige russiske industrier hadde vært både interessante og lærerike. Stalin satt og sat på bordet og tegnet nåkenisk, mens han avbrøt meg: "Hvorledes det? Amerikanske industrier er sikkert interessentere." Jeg begynte å få en følelse av at samtalen ikke artet seg så ønskelig. "Kanskje fra russisk synspunkt", svarte jeg. "Men vi amerikanere synes det er interessant å konstatere hvilke framskritt dere har gjort. - Dere har tilegnet dere meget av vår teknikk, men slåser fremdeles med menneskemateriellet. I byene står folk i kö for å kjøpe mat. Det er et misbruk av menneskelig energi, som dere ikke har råd til. Dere må organisere distribusjonen bedre for å kunne prestere mer. - Stalin nikket. "Men", sa han, "for å kunne organisere en distribusjon må man ha noe å distribuere". "Det kommer dere til å ha når krigen er slutt", svarte jeg. "Hvorledes vet De det?" Han var begynt på en ny figur, men jeg kunne ikke finne ut hva det skulle bli av dem. "Fordi produksjonen av forbruksvarer alltid stiger etter en krig", forklarte jeg. "...Med en lang fredsperiode etter denne krigen kan Russland innrette sin stadig stigende kapasitet på produksjon av forbruksvarer."

Stalin hadde skiftet stilling i stolen at par ganger, ja, jeg innbilte meg at jeg hadde hørt et lett sukk, så jeg fant det best å bytte samtaleemne. (Johnston ytret at hnn var overbevist om at handelsforbindelsene mellom Russland og US kom til å blomstre opp etter krigen). Fremdeles uten å se på meg, bemerket Stalin: "Kapitalistiske land rammes alltid av depressjon etter krig. Dere kommer til å få en depressjon etter denne krigen." "Ikke nødvendigvis", innvendte jeg. "Er vi bare klarsynte nok til å dra nytte av vi engang har lært, kan det nok i vel hende at det ikke blir noen depressjon på lange 'lallfall." "Jeg uttalte meg ikke om tidspunktet", påpekte marskalken. Han tok et nytt papir og begynte å tegne. - Jeg kastet et blikk på hans siste kunstverk. Det så ut til å forestille en pike i en smertelig forvreden stilling. "Marskalk Stalin", sa jeg, "herfra ser det ut som om den damen der befinner seg i en forfærdelig knipe. Det skal vel ikke forestille Miss America? De var så sikker på den depressjonen..." De ondskap så hen på meg, forbauset og samtidig forskrekket. Og så plutselig smilte han, nåsten genert. "Nei, jeg sitter bare og laker med blyanten, det jeg tegner forestiller ikke noe bestemt." "Kanskje ikke", sa jeg, "men De var så sikker på den depressjonen og den stakkars jente så så ulykkelig ut at jeg var redd for at det var noen slags sammenheng." "Slett ikke", forsikret han, og la blyanten fra seg. Og nå brøtte smilet seg over hele ansiktet. "Før i tiden", sa han, "var jeg en glad og hyggelig fyr, men jeg begynner å bli gammel, og krigen og andre bekymringer hviler tungt på mine skuldre. Jeg må fatte beslutninger for hele Sovjetunionen."

Jeg bød ham amerikanske sigaretter. "Spasiba", sa han, "Jeg liker dem". Han tok en sigarett og tok flere dype drag før han gjenoptok samtalen. "Sovjetunionen setter stor pris på den hjelp vi har fått av US under krigen. Maskinene, ammen, flyene har vært til stor nytte. Og lastebilene har vi satt særskilt pris på. Det var takket være amerikanske lastebiler at vi kunne sette etter de retirerende tyskerne med sånn fart. Det russiske folket har den største aktelse og sympati for amerikanerne". "Vi amerikanere", replikerte jeg, "beundrer russerne meget for deres heltemodige og seierrike kamp." - "Og vi på vår side", sa marskalken, "gleder oss over de alliertes framgangsrike invasjon i Europa. Deres landsetting av store troppestyrker på en øyst befestet av fienden er en usedvanlig bemerkelsesverdig militær bedrift." - Johnston snakker igen om handelsforbindelsene. "Når krigen er slutt, blir det de forbruksvarer eller maskiner dere helst vil kjøpe? F. eks. tror jeg å ha forstått at dere har det vanskelig med lær. Vi leger sko billig i US. Hva vil dere helst importere: ferdige sko eller lær og skomaskiner?" - "Først og fremst vil vi importere maskiner og lage skoene selv", svarte Stalin, "vi kommer til å trenge store mengder maskineri ut-

rustning etter krigen." Nå så han på meg hele tiden, blikket var våkent og oppmerksomt. Svarene kom med lav og uttrykksfull stemme. Han lætte ikke et ter ord, grublet aldri på svaret. "Hvor meget tunge maskiner vil dere kjöpe fra USA?", spurte jeg. "Så meget som mulig", lød svaret, "det beror på hvor lange kreditter vi får. Og vi kommer til å betale punktlig for alt, på dagen etter bestemmelsene i kontrakten." - "Hvis vi leverer store mengder maskinell utrustning på lang kreditt", sa jeg, "hvor fort kommer dere da til å kunne avslutte deres industrialiseringsprogram?" - "Det programmet"- Stalin understreket sine ord med en håndbevegelse - "det blir aldri avslut tet. Vårt land er så vidstrekt - over 2 og 1/2 gang så stort som USA - våre behov er så store og våre tilganger så utnyttede at ingen kan forutse den dagen vi har nok av noenting. - Vår første oppgave etter krigen blir å bygge opp igjen de ödelagte områdene. Hele byer er blitt utslettet. Og de fabrikker som er i gang nå, må forandres de også, fordi mye av det som har vært gjort för har vist seg å være gjort dårlig."

"Marskalk Stalin", sa jeg, "hvor lange kommer det til å vare för dere ikke bare eksporterer råvarer men også ferdige industriprodukter." "Ganske longe", svarte Stalin. "Landets egne behov er så store. Sovjetunionen har aldri vært hissig på utenlandske merkeder. Vi går fram etter det prinsippet å ikke utföre mer enn nödvendig for å trygge levefördselen." Nå begynte det endelig å bli fart på kniv-kastingen, nå svarte han fort og utförlig. "Nå, men hvorledes er det med den russiske stålindustrien?", spurte jeg. "Hvor mye produserte denför krigen? Og nå? Og etter krigen?" Han slynget tall mot meg. "För krigen produserte vi ca. 22 mill. tonn. Men en stor del av vår stålindustri er blitt ödelagt av tyskerne. I år kommer vi kanskje til å klare 12 mill. tonn. Etter krigen må vi opp i 60." "Og hva skal dere gjöre med så mye stål", spurte jeg, "eksportere noe av det?" "Nei, vi skal bygge ut vårt jernbanenett til det dobbelte, vi skal bygge broer, fabrikker og boliger. Og det kommer til å gå med uhört med stål til gjenoppbygningsarbeidet i de krigsförjente områdene." - Jeg fortsatte å snakke om industrielle produksjonsproblemer. "I USA var", forklarte jeg, "produksjonen pr. mann pr. time steget med gjennomsnittlig 3% om året, og denne stadig økende produksjon (som skyldtes organisatoriske og arbeidstekniske framskritt) ble opslukt av et folk hvis levestandard også befant seg i stadig stigning. - Det som er fyrsters luksus idag, er bondens behov i morgen", sa jeg. "Det var et godt ordspråk", smilte marskalken. -"Hos oss har folket mange behov og få muligheter til å tilfredsstille dem. Det er fremdeles dårlig stell med produksjonen på mange områder." Han rystet på hodet. "F. eks. dere laget 5 mill. biler om året för krigen. Vi produserer noe mellom 350 og 400 000."

Samtalen glir over på samarbeidet etter krigen. Johnston sier i en replikk: "Gjensidig forståelse mellom våre to land kan bety uendelig meget for å trygge verdensfreden. Det er nok sant at vi tillemper vidt forskjellige sosiale og økonomiske systemer. Men derfor behöver det ikke oppstå noen uløselige konflikter mellom oss. Vi trives med vårt system. Dere trives med deres - Dere må lære oss å kjenne bedre og vi må lære dere å kjenne bedre." "Det er så sant som det er sagt", nikket Stalin. Johnston påpekte at det hindret opplysningstjenesten at de amerikanske journalistene i Moskva ikke fritt fikk reise omkring. Han spurte derfor om lov til å ta med seg 4 avismenn til de nye industrisentrene i Ural. "Tja, hvorfor ikke", sa Stalin. "Betyr det at jeg får lov til å ta dem med?" "Javisst". "Mange takk, marskalk Stalin", sa jeg, "men jeg vet ikke sikkert om Molotov vil like det. Hans departement har nemlig ikke innvilget min begjæring ennå." Molotov, som hadde sittet og sett på meg, vendte blikket mot Stalin og sa fort og bestemt: "Jeg er alltid enig i marskalk Stalins beslutninger." Stalin la hodet på snei, og et stort smil breide seg over ansiktet: "Mr. Johnston, De trodde vel ikke at folkekommiser Molotov ville opponere mot meg."

Stalin var vel underrettet om amerikanske forhold. Johnston fant til sin forbauselse at han leste amerikanske aviser i oversettelse. Han følte seg litt usikker m.h.t. hvilken politisk kurs USA ville holde etter krigen (intervjuet fant sted för Roosevelts gjenvalg). "Kan det tenkes at senat et ikke ratifiserer overenskomstene etter krigen", spurte han, tydelig med tanke på hva som inntraff etter forrige krig. "Jeg tror ikke noe president i USA vil gjental Wilsons tabbe ved ikke å höre på senatet under fredsforhandlingene." - "Höyst interessant", sa Stalin. Etter et öyeblikk gjentok han: "Naturligvis er industri og handel avgjörende för vårt innbyrdes forhold etter krigen. Men politikken er like viktig. - Det er viktig å kunne regne med stabile politiske forhold når man legger planer for freden. I krigstid må utenrikspolitiske hensyn bli avgjörende overalt. Den innenriks politiske kursen får rette seg etter krigens krav."

Johnston spurte om Stalin ville la seg fotografere sammen med ham. "Hvorfor ikke", sa Stalin. Johnston (republikkaner) sto på Stalins höyre side, demokraten Herriman (USAs Moskva-ambassadör) stilte seg på hans venstre idet han sa: "Jeg formoder det er første gang De blir fotografert mellom en republikkaner og en demokrat." "Ja så sannelig", mystø marsjallen, "hvem kunne ha trodd noe sånt. Tenk bare - en kommunist bindeleddet mellom republikkanere og demokrater." Han ble plutselig alvorlig igjen. "En god ting har iallfall den dumme Hitler gjort - han har fört det russiske og det amerikanske folket närmere hverandre. Vi må aldri la noe komme mellom oss igjen. Vi må arbeide sammen etter krigen." - Jeg sa at jeg gjerne ville komme tilbake etter krigen. "Jeg ken være död da", sa marsjallen, "kom igjen för". "Å nei!, repliserte jeg. " De er jo genrjer, De lever nok i en evighet. "Kom tilbake etter krigen da", sa han, "så skal vi vise dere hvor store framskritt vår industri har gjort." - Dennegang var det varme i håndtrykket hans. - Mens vi biltø fram på Moskvas mörklagte gater fulgte følelsen av den mannens närvär meg. Hans barduse likefrahet, hans sans for humor hadde slått meg. Denne mannen var kaldt saklig og praktisk helt igjennom. Han likte ikke store ord og superlativer.

- 0 -

Norge i våre hjerter.

Den norske journalisten "Björn Stallare" som oppholder seg i England, har vært en tur i Sverige og skildrer sine inntrykk. Han begynner slik: "Tvåres var jeg on tur oppe i det svenske fjellandet langs Kjölen, noen dagers forte med ski på bene. Jeg hle sittende og prate med en landsmann en solettermidda, han hadde nästen 4 års opphold i Sverige bak seg. Han spurte om vi ikke skulle slå följe på langtur degen etter, vi skulle sette kursen vestover, sa han. Fine fjell vestover.

Vi gikk vestover hele neste dag. Under en liten hvilepause pekte han på en knubbete nut på kartet, vi får klatre oppå den, sa han. En stund etter hadde vi den ruvende i halvdis langt framfor oss. - Blir det ikke vel dröyt?, spurte jeg. Vi sto og drakk vann av skistavtrinsene ved en ny utkiellet påskebekk. Han så forundret på meg. Som om han öppdaget at vi visst ikkr var helt på bølgelengde likevel, og hadde trodd at vi var det.

- Vi kan se hjem fra toppen, sa han. - Jeg gle bak ham i sporet og la opp tingene som de var: for meg var det ikke så dödsens viktig å få et glimt av de langlemete norske Kjölenfjellene, det var ikke så lenge siden jeg kom hjemmefra. For hva var det en sult. Og var det sinn, fikk jeg henge på om det var aldri så langt. - Vi drakk litt vann fra en bekk för vi begynte å klatre. Han rakte med kartet og pekte: denne bekken kan du banne på kommer hjemmefra. Hake til friskt vann!

Så begynte vi å klyve for å komme så höyt at vi kunne se hjem.

- 0 -

Den norske forsvarssjefen, kronprins Olav holdt torsdag en tale hvor han bl. a. uttalte at alle våpenföre menn i Nord-Norge måtte motsette seg tvangsevakueringen med alle midler. De måtte også så godt det lot seg gjöre prøve å hindre isolerte tyske ödeleggelsesgrupper i deres virksomhet. Til de organiserte norske hjemmestyrkene sa han: "Tiden er endå ikke inne, men dagen er ikke langt unna".

- 0 -

Glem ikke de evakuerte fra Nord-Norge!! Du har sikkert en bukse å gi bort, eller en genser, eller litt mat. Kanskje kan du skaffe noen av nordlenningene arbeid så de ikke faller i klorne på arbeidsformidlingen. Hjemmefrontens krav er ikke bare at man skal stå imot alle nazifiserings- og mobiliseringsforsök. Det kreves også at man hjelper alle gode nordmenn som er i nöd. Har du gjort alt du kan?

- 0 -

K R O N I K K E N

Nr. 37 — 14. des. 1944.

Pressen og kampen.

Det kan tenkes innvendt mot "Kronikken" at avisen legger så stor vekt på utenrikspolitiske forhold og behandler etterkrigsspörsmål og ideologiske problemer såpass inngående at det kan bli lite spalteplass igjen til begivenhetene i Norge og til hjemmefrontens kamp fra dag til dag. Mange vil sikkert mene at nå når sluttkampen står for dören - for Nord-Norges vedkommende er sluttkampen alt begynt - i og med den norske forsvarssjefens ordre til de våpenföre menn i denne landsdelen - må den "illegale" pressen ikke "flykte fra virkeligheten", men konsentrere seg om hovedoppgaven, som er å stimulere og oppfordre det norske folket til total og kompromissløs kamp hver dag - og hver time på dagen - mot tyskerne og quislingene. Den frie pressen må gå inn for dette mål - og bare for dette.

Vårt svar på disse tenkte innvendingene er: En har vel rett til å kalle denne krigen for en ideologisk krig. Vi kjæmper for folkestyre med alt det denne styreformen innebærer, rettssikkerhet, ytringsfrihet, stemmerett toleranse. Dette målet må vi aldri tape av syne. Vi er engang som soldater i sølete skyttergraver, som flygere i brummende Spitfires, som saboterer under dristige aksjoner. - Vi føler ingen glede ved det å slåss; vi gjör det fordi det er nödvendig, fordi vi nå har måttet forsvare de demokratiske godene vi har fått gratis i arvelis. Vi slåss fordi andre ellers hadde måttet gjöre det istedenfor oss. Og vi vil ikke skuere flåten av endres arbeid. Styrperten av det norske folket föler det som en udiskuterbar moralsk plikt å gjöre sitt ytterste i kampen mot undertrykkerne. Hver enkelt har tenkt sin stilling ansvarsbevisstfullt igjennom og vet hvor han står - hvor han må stå.

Javel, men hva så med utenrikspolitikken - ved etterkrigsproblemene? Det er vårt håp at behandlingen av disse forhold vil bidra til å gjöre det klart for leseren hva kampen gjelder og hva det kreves av akkurat ham. Ingen kan forhåpentligvis lese om de franske og jugoslaviske partisanene strålende innsatser, uten ytterligere å intensifisere treningen for sluttkampen hjemme. Ingen kan vel lese om de engelske kvinners slit i krigsfabrikkene uten å få et stikk i hjertet: "Arbeider jeg for dem, likesom de arbeider for meg?" Ingen kan vel lese om den polsk-russiske konflikt eller om det tragiske intermezzo i det befridde Hellas uten å love seg selv alltid å lære seg etter andre, aldri å bli intolerant. Ingen, som studerer de utallige, men ofte mindre idealistiske etterkrigsplaner, kan miste troen på den verden vi slåss for. "Kronikken" trekker ikke alltid konklusjonene av dette stoffet for vår egen kamp. Det er et tillitsvotum til leseren. Han må selv ustensalig spörre seg: Kan noe av det jeg leser nå, gjöre meg mer skikket til frigjöringskampen, eller kan det lære meg noe så jeg bedre kan fylle min plass i frontidens Norge? Selv må hver mann finne ut at han vil stå i forreste rekke i kampen for Norge.

Dette gjör ikke hjemmefrontledelsens paroler overflödige. Tvertimot. - De er ordrene som dirigerer rekkene og leger slagkraft av dem, da bestemmer hver vår ukuelige kampvilje skal settes inn. Det er grunn til å diskutere parolen med seg selv og finne ut om man med sitt kjønnslep til formålet dette er enig i den ordre som er gitt; om en parole må alltid følges. De som gir den har den best mulige [illegible] disiplin er nödvendig i krig, likesom klar forståelse av hvorfor vi slåss er det. Vår ofervilje og vår tillit til ledelsen vil, per tiden er inne være et godt grunnlag for raskt å nå målet: frigjöringen av Norge!

- 0 -

Sluttoppgjöret nærmer seg. Er du i form? Er du utstyr i orden?

Hvor dag som helst kan hjemmefrontledelsen proklamere folkestrejk. Har du truffet de nödvendige forberedelser. Har du lekomelk til spobarna?

UKEN SOM GIKK (7. - 13. des.)

Vinteroffensiven på vestfronten har nå pågått for full styrke i en måneds tid, og har särlig i Saar-Elsass-området fört til betydningsfulle resultater. I Aachen-avsnittet har terrengvinningen vært mindre og kampene har helt ut fått preget av et oppslitningsslag, og a. den stive forsvarsstrategi tyskerne har valt på denne front. De tyske tap blir under slike omstendigheter av större betydning enn terrengvinninger, som naturligvis först vil falle som en moden frukt i en senere utviklingsfase, og det er et resultat som det står respekt av når antallet av falne, sårede og fangne tyskerne i tidsrommet 8. - 30. nov. er 152 000, bortsett en fjerdepart av de tyske styrker i vest. Og det alliierte trykk viser ingen tegn til å avta; tross noen dagers lokal avslapning på et eller annet sted eller avsnitt har tyskerne ikke fått ro, og uten kappouser vil de ikke i det lange löp kunne opprettholde sin stridskraft i vest. Det er jo en enorm tapning de tyske styrker har vært utsatt for i det siste halve år; man regner at de siden invasjonen har tapt ialt ca. 3 mill. mann, derav halvparten i vest og sör, resten på östfronten.

Etter noen dagers avspenning i kampene (forståelig som följe av behov for omgrupperinger og krav om materiell oppladning) har stormen mot de tyske stillinger i Aachen-avsnittet sett inn igjen for fullt. Foreløpig er det 1. amerikanske armé, som holder sentralsektoren på denne front, som bärer angrepets hovedbyrder, men det er öket virksomhet også på 9. armés avsnitt nordenfor; det er sannsynlig at den vil bli kastet inn med full styrke hvis det lykkes 1. armé å tilkvinge seg et operativt gjennombrudd. Armegruppen står nå langs Roer-elva på en 30 km lang sammenhengende front, og det kjæmpes i Merken, tyskernes siste bruhode på vestsiden. Linnich er ryddet og amerikanerne står bare 1 km fra det hårdnakket forsvarte, meget viktige knutepunkt Düren. Den 12. des. ble det meldt at de også hadde satt inn et nytt stöt mot denne by särfra, fra Hürtgen-skogen.

I Saar-området har 3. amerikanske armé opprettet flere nye bruhoder mellom Merzig og Saarlouten, og står nå 20 km öst for denne siste by. Saarbrücken ligger under intens artilleriild og kommer antagelig også til å delte Aachens skjebne. Også Zweibrücken beskytes av amerikansk artilleri. Her opnåtte sukkende er inntil dato de resultater 7. amerikanske armé har oppnådd der den opererer på Vogtens höyre flanke i det nordlige Alsace. Det stöt disse styrker i forrige uke satte inn i nord-nordøstlige retning förte mandag til erobringen av det viktige knutepunkt Haguenau, og herfra rykket de i löpet av et dögn 13 km mot nordvest og klemte nå i Selz, like ved Rhinen og den tyske grense. Etter morgenavisen fra 11. des. er Selz erobret og amerikanerne har nådd Rhinen herfra. Lengre sør rykker de mot Wörth og Bitche; den siste by ligger også nær grensen. Det later på denne måten til at hele det tyske forsvar i Nord-Alsace er brutt sammen, og det åpner seg interessante perspektiver for den amerikanske ledelse i denne sektor. Den 7. armé rykker nemlig nå med raske skritt fra mot Wolfsenburg-Apningen, den klassiske innfallsport til Pfalz, og på Rhinsletten har åpen det seg mulighet for bevegelige operasjoner i retning av Ludwigshafen-Mainz. Sammenholdt med 3. armes operasjoner i Saar-avsnittet gir det bildet av en stort anlagt omfatningsbevegelse mot hele Pfalz mellom Kosel og Rhinen. De amerikanerne har styrke nok til å gjennomføre den, gjenstår ennå å se; det vil bl.a. avhenge av hvor store styrker tyskerne kan sette inn her etter å ha omgrupperet seg så sterkt i slaget mot Ruhr. Under alle omstendigheter er det skapt en ny alvorlig trussel mot den tyske grense i nok et avsnitt; en så viktig by som Karlsruhe ligger ikke mer enn 25 km fra frontlinjen, og et nytt krav på de anstrengte tyske reserver vil gjöre seg gjeldende.

I sårvsnittet her fransksmenne bl.a. tatt Rheinau 20 km sör for Strassbourg, står i 1/2 km fra Kehl og har renset betydelige enheder i Vogesene. Östfronten er fortsatt stille bortsett fra Ungarn, som her har tilgjeldd

utviklingen i det siste tatt en oppsiktsvekkende vending. I sörvest har russerne nådd frem til den 70 km lange Balaton-sjös sörtrodd og truer sterkt det viktige knutepunkt Nagykanizsa, som dessuten er Ungarns oljesentrum. Öst for Balaton står de 10 km fra Szekes Fehervar. De mest oppsiktsvekkende resultater oppnådde imidlertid Malinovskis 2. ukrainske armé ved ukeskiftet, da den brøt gjennom det tyske stillingssystem mellom Donau-kne at og den tsjekkoslovakiske grense ved et stöt som over en 120 km bred front gikk 60 km inn og bl.a. førte til erobringen av byen Vac som ligger ved selve knæet. Herfra støter russerne dels fram mot vest langs Donau og forfølger de vikende tyskere som under inntrykket av flanketrusselen i sör vest faller tilbake mot Wienlinjen, dels bar de svinget sörover og går mot Budapest. Etter alt å dømme er byens stilling håpløs etter sammenbruddet av nordflanken, som falt sammen med dype innhugg i de tyske stillinger öst og sör for byen, slik at den nå er omfattet fra tre kanter og ligger under voldsom artilleriild. Det kjempes alt i forstedene, og utviklingen har hatt skjebnesvangre konsekvenser for de ungarske troppers moral; de overgir seg nå i store avdelinger. At Budapestlinjen hen holdes, er usannsynlig, både p.g.a. vekten i det direkte angrep og p.g.a. truslen om omfatning fra sör og sörvest. Det kan tænkes at tyskerne vil forsöke å gjöre den til en pinnsvinstilling og dermed et nytt Stalingrad, men tallfall later det til at de alt har oppgitt Pest, byen på östsiden av Donau. Bektroppene kjemper ennå der, men tyskernes sprengning av broene over elva tyder på at tanken på et virkelig forsvar av Pest er oppgitt. Kampene i Ungarn har vært meget blodige, både ved Budapest og under de store panserslag på slettelandet sör for Balaton, hvor tyskerne har gjort heftige motangrep under sitt forsvar av veiene mot Österrikes grense; deres tap går opp i 4000 mann om dagen, simpie tall som for vestfronten i øyeblikket.

Fra de andre fronter er det lite nytt av betydning å melde. Det gjelder på de de nordlige avsnitt av östfronten, Balkan (hvor russerne og Titos styrker har hatt noen framgang nord for Beograd), Italia (hvor den britiske 8. armé nå står 11 km nord for Ravenna og har opprettet to bruhoder på nordbreddan av Lamone-elva) og det fjerne Östen.

Situasjonen i Hellas har snarest utviklet seg til det verre. Den radikale, delvis kommunistiske motstandsorganisasjon EAM og dens militære avdelinger ELAS-styrkene kjemper fortsatt mot de britiske tropper, og situasjon en inntil engelskmennene kan få fram forsterkninger, er på mange steder truende. I Saloniki er streiken brutt ut igjen. Det er vanskelig på grunnlag av de opplysninger som foreligger å gjöre sog opp noen definitiv mening om stridsspörsmålene, men selve det faktum at det nå utkjempes blodige strider mellom grekere og briter er tragisk. Situasjonen ble behandlet i underhuset fredag, da Churchill redegjorde for regjeringens politikk i Hellas og fikk tillitsvotum med 279 mot 30 stemmer (utskillige arbeiderpartirepresentanter unnlot å stemme). Churchill gikk meget skarpt i rette med sine kritikere og mot EAM. Englands mål var å gjenopprette demokratiet i Hellas, men det var ikke noe demokrati når et pöbelvelde rår og väpnete masser trenger inn i storbyen for å besette nøkkelstillinger for politi og forvaltning. I den hensikt å innføre et totalitært regime, ELAS hadde ferdige planer om å besette Athen og overta makten, og rettet sog ikke etter ordre fra samlingsregjeringen, hvor 6 EAM-ministre hadde hatt plass. Et pöbelvelde med dødlige våpen i sine hender er ikke demokrati. Demokratiet er ingen skjöge som kan plukkes opp på gaten av en mann med et maskingevær. - Regjeringens standpunkt har ikke fått udelt tilslutning i den engelske presse; selv et konservativt blad som Times tar sine reservasjoner, og Manchester Guardian (liberalt) angriper regjeringen.

Den nye italienske regjering er dannet av höyresosialisten Bonomi, den gamle ministerpresident. Den består av 5 liberale, 4 kristne demokrater, 4 kommunister og 3 sosialdemokrater.

Den nye polske regjering er dannet av Arciszewski som et samlingsministerium, men uten deltagelse av bondepartiet (Mikolajczyks parti). Hvordan den kommer til å stille sog til det polske spörsmål er ennå ikke klart, men det later til at hverken russerne eller engelskmennene er synderlig begeistret for den.

Frankrike og Russland har ettet de Gaulles besök i Moskva sluttet en vennskaps- og støtteavtale. Det er en meget naturlig alliance og betegner en gjenopptagelse av tradisjonell fransk og russisk utenrikspolitikk, med sikte på å holde Tyskland på plass. Formentlig vil avtalen bli suplert med en vestmakt eller tallfall med en nærmere alliance mellom Frankrike og Russlands onnen store allierte i Europa, England.

Tanner har trådt tilbake fra sin stilling i Tadelsen for det finske sosialdemokratiske parti. Meningsbrytningene på partikongressen var meget sterke, men Tanners beslutning om ikke å stille sog til gjenvalg reddet partiet fra splittelse. Til formann ble valt Hillunen, som er en samlende skikkelse, og i partistyret sitter nå tre representanter for Tanner-retningen og tre fra Fagerholm-Vuori-oppositsjonen.

Krigen i luften: De allierte flygrep fra England har i de siste 14 dager hovedsakelig vært rettet mot Vest-Tysklands kommunikasjoner og det er grunn til å anta at den strategiske bombeoffensiv som helhet dermed er trådt inn i en ny fase. Dens hovedmålene tidligere først og fremst har vært de store industribyer og oljeanlegg, er det nå bare de siste som angripes jevnt. Man retteles de tyngste slag mot kommunikasjonssentrene i vest, og målet er tydelig å lamme de tyske forsyningslinjer fram til vestfronten. Oppgaven er vanskelig og lar sog neppe gjennomføre på kort tid. Det tyske jernbanesystem i industridistriktene er höyt utviklet og Ruhr har Europas tetteste jernbanenett: Engleskmennene vet av egen erfaring hvor lett reparasjoner kan utføres etter bombing av jernbaneanlegg, og planene for den nå innledte offensiv må derfor gå ut på å ramme de centra hvor massebombingen kan bli mest effektiv. De allierte blir her nødt til å bruke andre metoder enn dem som ble anvendt ved bombingen av de franske jernbener før D-dagen. Det vest-tyske jernbanenett er for det første meget tettere enn det vestfranske, dernest er jernbanene i Tyskland något bedre utstyrt med reparasjonsverktøder og skiftetomter, og de siste er plasert slik at de effektivt erstatter og komplettarer hinannen, som f. eks. Hamm og Soest. De vesttyske provinser er også særdeles godt utstyrt med kanaler og autostradaer. Kanalene har vært viet spesiell oppmerksomhet av RAF (her er virkningene av bombingen tammelig varige), og landeveistrafikken söker de allierte å lamme med sin offensiv mot de tyske oljeanlegg. Hele verden spör nå: hvordan er Tysklands olje situasjon? I disse dager trekker de tyske armeer sog ut av sörvest- og nordöst-Ungarn og Hitler mister dermed sine siste naturoljekilder utenfor Riket. Han vil fra nå av være helt avhengig av Tysklands ubetydelige jordoljeutvinning og den syntetiske produksjon. Under disse forhold vil bombeoffensiven mot oljeanleggene få en meget större betydning enn för. Luftwaffes jagerforsvar, den mektige flak-konsentrasjon og de store tyske arbeidsleire (for reparasjon etter angrepene) ved de syntetiske oljeanlegg viser hvor viktig deres produksjon nå er blitt for den fortsatte tyske krigføring.

Amerikanerne rettet mandag krigens största dagangrep mot Tyskland. 2400 maskiner deltok og 8000 tonn bomber ble slappet ned mot de viktige jernbanesentra, Frankfurt, Giessen og Hanau. 16,000 flymannskaper deltok i angrepet - mer enn en hel armé-divisjon. Luftarmadaen som gikk ut i fem bølger strakte seg over 500 km og utflyvningen fra England tok 1 1/2 time. Luftwaffe viste sog ikke. Tapene var igjen minimale, 12 bombers og 2 jagere.

Det britiske luftdepartement har i denne uken offentliggjort en del interessante detaljer om V-2. Den strömlinjeformede rekettbombe som er utstyrt med 4 stabilisæringsfinner, er 16 meter lang og 2 meter i diameter. Totalvekten er 12 tonn, men sprenglADningen veier bare 900 kg. V-2 startes fra en spesialkonstruksjon rett opp i luften, men ved gyroskop endres denne bane til en bue. Rekettbomben går 100 km höyt og oppnår en fart av 4800 km i time. Dens aksjonsradius er nå ca. 300 km, d.v.s. at den tar 5 minutter fra Nederland til England. Det går med 18 tonn olje til starten av V-2 og varmeutviklingen er så stor at startmannskapene må være plasert i god avstand fra rekettbomben. V-2 s drivmiddel skal være en blanding av flytende surstoff og alkohol. Trafikksikkerheten er ikke særlig stor og den militære verdi derfor tvilsom. Det er også tegn som tyder på, sier de britiske myndigheter, at V-2 ble tatt i bruk för den var helt uteksperimentert. De britiske ofre for V-vå[illegible] i november 716 drepte og 1511 sårede. De [illegible]

nelfasjon i Underhuset tirsdag, om brittene som svar på V-2 ikke også ville gå til bombing av byer som Dresden og Breslau, svarte Mr. Eden: "Det fins ingen sammenlikning mellom hva tyskerne gjör mot oss og hva vi kan gjöre mot dem. Vi følger vårt prinsipp, hurtigst mulig å ödelegge Tysklands evne til å före krig."

Ukens viktigste flyangrep: Des. 7. 1300 tunge br.-bombere angriper om natten Leunaverke i Merseburg, jernbanemål i Osnabrück og Giessen og mål i Berlin, 17 tyske fly skutt ned, 21 br. maskiner savnes. Des. 8. Mosquito nattangrep 2 tonns bomber Köln. Eskorterte tunge br. b. retter 2 angrep mot synt. oljeanlegg og jernbanemål i Duisburg, 6 j. savnes. Stor innsats Mosquitoes mot tyske postsjoner öst for Gotlandkrichen. Fra Italia tunge bl. lerte b. om natten mot Wien. Superforts fra Saipan bomber Boninöyene. Des. 9. 400 tunge am.b. + 300 j. angriper jernbaneterrenger og flyplasser ved Stuttgart, 1 tysk jager (reaksjonsdrevet) viste sog og ble skutt ned, 4 b. savnes. Beaufighters sotter i tysk handelsskip i brann ved Norskekysten. Fra Italia angriper tunge all. b. oljeraff. og skiftetomter i Regnesburg, Skodaverkene og jernbanemål i Villach. Des. 10. Mosquito nattangrep Berlin 500 tunge am. b. + 650 j. bomber jernbaneknutepunktene Koblenz og Bingen, 24 maskiner savnes. 1400 utflyvninger mot jernbanemål bak fronten i Italia Br. Adm. melder at fly fra hangarskip har sett i brann to tyske forsyningsskip n.f. Haugesund. Des. 11. 1600 tunge am. b. + 800 j. kaster 6000 tonn bomber mot jernbanemål i Frankfurt, Giessen og Hanau, ingen jagermotstand, lett flak, 12 b. + 2 j. tapt. Eskorterte Lancasters angriper bensolfabrikker og jernbanemål i Österfeld, Duisburg-Meidrich og Brockhaus, 1 fly tapt Stor taktisk innsats vestfronten. Fra Italia angriper 500 tunge am. b. og jeraff. i Wien og jernbanemål i Graz. Des. 12. 1250 tunge am.b. + 900 j. bomber synt. oljeanlegg Leuna og jernbanemål i Hanau, Aschaffenberg og Darmstadt, ingen j. motstand med kolossal flak Leuna, 9 b. + 9 j. savnes. Eskorterte Lancasters angriper uten tap Witten i Ruhr. Fra Italia tunge am. b. mot synt. oljeanlegg Blockhammer og industrimål Wien. Br. fly sotter i brann 2 fartöyer utenfor Nordfjord. Des. 13. Kraftig br. nattangrep mot Essen, Mosquitoes mot Osnabrück, nattens tap 13 maskiner, am. fly senker ny konvoi på vei til Leyte, 20 skip av 11 senket eller skadet, store jap. mannskapstap, 50 jap. fly skutt ned, am. tap 8 fly. 100 Superforts fra Saipan angriper Nagoya, Japans tredje största öy.

- 0 -

1000 "Grönne gensere".

5. des. ödela 4 vepnede menn strikkemaskinene i Grafs Trikotasjefabrikk Grensen 18, Oslo. Sabotörene tok med sog 1000 gensere og noen sekker garn (stoppegarn?). Fabrikken arbeidet 100% for D.W.

Forsvinninsnummer.

Hercules Konfeksjonsfabrikker, Oslo, fikk i forrige uke besök av vepne de menn som fok med sog 1000 tyske kamuflasjekapper. Uten å före sog noen av disse forsvant karene sporlöst.

Trykk-16.

8. des. ved 17.30-tiden ble Norsk Lithografisk Officin, Munchsgt. 5b, Oslo, ödelagt ved eksplosjon. Trykkeriets maskiner var 4 dager i forveien rekvirert av tyskerne til trykning av kerter.

Nytt kupp mot AT.

9. des. ble AT-leiren på Lillestrøm - hovedkontoret for Akershus Fylke angrepet. Mens de tilstedeværende AT ble kommandert ned i kjelleren, hvor de ble passet på av to menn, tömte resten av avdelingen hele leiren for utstyr - klär, skø og kontorrekvisita - og kjörte det bort på flere lastebiler.

Herrefolkets kulturövelser.

Om söndagen drivverdig Wehrmacht ildspåsettelse og demoliringsövelser i en rekke av Oslos offentlige bygninger og fabrikkanlegg. Övelsesmaterialet består bl.a. av halmballer og bensinkanner. Det er godt vi vet hva den siste olje skal brukes til.

Meddelelse fra Kirkefronten

Nazibispene har påbudt ofring i byens kirker 1. juledag til de evakuerte fra Finmark. Vi vet jo at intet av det som kommer inn på denne måte vil komme de hjemsökte til gode. Derfor oppfordres hjemmefronten til å være klar over at 1. juledag ofres det ikke en öre til "de skadelidte i Nord-Norge", som det så sinkt heter. Innsamlingen vil foregå på annen og sikrere måte.

- 0 -

Greier ikke tyskerne å holde igang den krigsviktige industri i Norge?

Den norske smelteindustri har fra autorativt tysk hold fått beskjed om at den på grunn av den endrede situasjon og de vanskelige transportforhold med tonnasjeknapphet, ikke vil kunne få råstofftilförsler fra Tyskland de förste 3 til 4 måneder framover. Samtidig er det gitt beskjed om at de råmaterialer man nå har på lager, ikke må brukes uten at det foreligger "Verbrauchsnehmigung". Da disse bedrifter er avhengig av meget store råstoff tilförsler fra utlandet, vil dette bety at denne indsutri, som hörer til landets största industrigrupper og som vel har levert til tyskerne noen av de for dem viktigste produkter, sannsynligvis må stoppe i löpet av en måned eller to. Smelteindustrien omfatter bl.a. bedrifter som Norsk Elektrokemisk A/S, Bjölvefossen A/S, Norsk Aluminium Company A/S, Electric Furnace, Seuda, Christiania Spigerverk, Stavanger Elektro-Stålverk o.m.a.

Det må være et krav til ledelsen i alle disse bedrifter - og andre som etterhvert må innstille driften - at den pröver å få arbeiderne beskjeftiget med nyttig arbeid, reparasjoner m.v. Bedriftene må heller ikke ut fra vanlige bedriftsökonomiske synspunkter avskjedige sine funksjonærer og arbeidere, men så lenge det overhodet mulig fortsatt utbetale lönninger, og sikre de ansatte på best mulig måte. Det vil også bedriften ofte lettere kunne skaffe enn den enkelte arbeider. Den vinter vi går inøte blir ikke lett, men står alle fast og brast klarer vi den.

- 0 -

En nordlending på en politiforlegning i Sverige skriver et brev ettersat han har fått höre at han skal sendes nordover:

"Kjære .... Nå går jeg bare og venter på å bli kalt tilbake til tjeneste. Jeg er vel jeg så utålmodig at jeg knapt kunne holde meg i ro. Etter 10 måneders trening er vi endelig kommet dit at vi er blitt til noe som de regner med. Jeg sitter bare her og smiler med meg selv .... Det vil få vanet meget å si for guttene dette. Javel, om vi kanskje må vente noen uker enda så vet vi da at vi skal brukes til noe ..... Jeg får jo triumferc litt for jamvel om jeg ikke hadde trodd så skrekkelig mye på det, så har jeg sagt at vi sikkert kom hjem til jul! For en jul skal det bli! Ja, jeg er sikker på at selv ikke 50 graders kulde klarer å ödelegge stemningen da ... Der vil kanskje ikke finnes så meget igjen etter våre gjester. Av de små, vordensfjerne bygdene hvor folk levde i ett med naturen, var gla når fisket var godt og sultet når det var dårlig år, vil det kanskje bare være ruinhauger igjen. Det vil to årtier å bygge opp igjen, men folket lar sog ikke böye av motgangen.... Det sfes at tyskerne er oss overlegne, men jeg vet at vi skal slå dem. Vi har noe å slåss for. Vi vil slå dem i hurtighet, på ski over vidda, i utholdenhet og ikke minst i moral. Måtte vi bare få lov til å komme så langt nord [illegible] .... Tenk at vi kanskje skal være der nord om ikke så lenge! Jeg kjenner hver krok der oppe, har reist med far, syklet på tur, gått to dager på vidda. Naturen er karrig, Folk er fattige, det er öde og kaldt når polvinden setter inn over land, men der finnes likevel varme hvor en kommer ...."

- 0 -

Dyrere å före krig nå enn forrige gang.

At den nå pågående krigen i höy grad er en materialkrig, fremgår med all önskelig tydelighet av de oppgaver som er offentliggjort av et statistisk institutt i New York om krigsutgiftene. Ifølge instituttets beregninger beløper de krigførendes således utgifter sog til omkring 200,000,000,000 dollar om året. Her er ikke innbefattet Kinas, Sydamerikas og de okkuperte lands krigsomkostninger. Den sum som hvert land årlig koster ut for å holde krigsmaskineriet igang, er - regnet i millioner dollar - tilnærmet denne: USA - 80,500, Tyskland - 36,000, Russland - 25,600, England - 25,000, Japan - 8,900, Okkup. ok. i Europa - 6,800. Som en sammenlikning kan nevnes at de sammenlignte utgifter fra forrige verdenskrig, beregnet fra krigens begynnelse til 6 måneder etter våpenstillstanden beløp sog til 210,935,000,000 dollar.

- 0 -

Fra fagforeningsfeld

har vi mottatt en orientering om gjenreisningen av Arbeidernes Faglige Landsorganisasjon etter krigen. Orienteringen er tatt inn fordi også alle andre organisasjoner og foreninger vil bli stillet overfor de samme spørsmålene: Hva skal vi gjøre med våre utslinger og våre stripete, hvorledes skal foreningen ledes inntil valg igjen kan avholdes, hvorledes skal vi stille oss til de "illegale" apparater som er bygget opp under krigen?

"Den norske fagorganisasjon bygget för krigen på et utstrakt demokrati. Medlemmene var sikret retten til å behandle og fatte beslutninger i alle saker som angikk organisasjonen. Det sier seg selv at dette demokrati vil bli gjenopprettet snarest mulig etterat Norge er blitt befridd. Om det umiddelbare organisasjonsarbeid etter krigen ikke skal henge i löse luften, må det imidlertid forankres i de lover og beslutninger som var gjellende för 9. april 1940 og de organisasjonsinstanser man da hadde må reorganiseres, dog slik at man oppnår en øyeblikkelig og aktiv medvirken - såvel centralt som lokalt - av de "illegale" faglige utvalg som har vært i virksomhet under okkupasjonen. Man blir nödt til å etablere en række interimsordninger, som avlöses etterhvert som organisasjonene kan konstituere seg etter gjellende lover. Men også disse interimsordninger må såvidt mulig treffes av medlemmene, som gis adgang til å uttale sine meninger og öve sin innflytelse på alle saker.

Representanter for Den fri fagorganisasjon i Norge, og i Stockholm og London har utarbeidet et forslag til gjenreisning av fagbevegelsen, som i hovedtrekkene går ut på følgende:

1. De lover og organisasjonsmessige beslutninger som var gjellende för 9. april 1940 trer straks i kraft for hele fagorganisasjonen.

2. Personer som har vært medlemmer av Nasjonal Samling, Den norske Legion, Regiment Nordland eller andre nazistisk betonte organisasjoner skal straks utelukkes. I tvilstilfelle avgjöres saken av sekretariatet eller höyere instanser i Landsorganisasjonen.

3. I de tilfeller hvor det er satt fram begrunnet anklage mot et medlem för å ha opptrådt som villig redskap for nazifiseringsarbeidet, eller om et medlems fremferd på annen måte har skadet den norske fronten, kan vedkommende ikke ha tillitshverv eller delta i fagorganisasjonen för hans forhold er undersökt og godkjent av sekretariatet. (För sekretariatet gjör vedtak, skal vedk. fagforeningsstyre og/eller forbundsstyre gis höve til å uttale seg).

4. Alle medlemmer opprettholder de rettigheter i organisasjonen som de hadde 9. april 1940 med tillegg av rettigheter opparbeidet etter denne dato. Manglende kontingentinnbetaling under okkupasjonsperioden regnes ikke som avbrutt medlemskap.

5. Forat arbeidet med reorganiseringen av fagorganisasjonen hurtigst mulig kan komme igang, bör följende ordning gjelle inntil vedk. organisasjon på lovlig måte anderledes bestemmer:

a). De personer som innehadde tillitshverv i fagorganisasjonen, gjenopptar straks sin virksomhet.

b). De funksjonærer som vaktansatt i fagorganisasjonen, kan gjenoppta sitt arbeid hvis de melder sog til tjeneste innen den tidsfrist som fastsettes.

c). Bestemmelsene i litra a og b gjelder ikke personer som omhandles i punkt 2 og 3.

6. Tilstedeværende styremedlemmer i fagforeninger, verkstadsklubber m. v. pliktor straks å sammenkalle til ekstraordinär generalforsamling, hvor nödvendige supleringer til eller nytt valg av styre foretas. - Alle valg gjelder inntil ordinär generalforsamling kan holdes etter lovene.

7. Så snart fagforeningene i Oslo er rekonstruert etter bestemmelsene i punkt 6, sammenkaller de tilstedeværende medlemmer av forbundsstyret eller forretningsutvalget fellesmöte av styrene i fagforeningene, hvor det foretas de nödvendige supleringsvalg til forbundsstyrene (forretningsutvalget). Valgene gjelder til förstkommende möte i landsstyret eller landsmöte i forbund som har landsstyre eller representantskap foretar dette det endelige valg av forbundsstyre og bestemmer tidspunkt for forbundets landsmöte. Dette bör ikke holdes senere enn 8 mnd. etter reorganiseringens påbegynnelse.

8. I byer hvor de faglige distriktsorganisasjoner har sitt sete, sammenkaller de tilstedeværende medlemmer av forretn. utvalget fagforeningsstyrene til fellesmöter hvor nödvendige supleringsvalg foretas.

9. Såsnart forbundsstyrene er rekonstruert, sammenkaller de tilstedeværende medlemmer av sekretariatet til fellesmöte av alle forbundsstyrer, hvor eventuelle supleringsvalg foretas. Valgene gjelder til förstk. representantskapsmöte, som foretar valg av sekretariat inntil förstk. kongress.

I punktene 10 og 11 appelleres til en effektiv og hurtig gjenreisning av A.F.L. - I särlige tilleggsforslag behandles foruten kontingentspörsmålet, de "illegale" faglige utvalgs stilling. I den aller förste overgangstid blir disse utvalg för LO, forbundene og distriktsorganisasjonene innkalt til de tilsvarende organisasjonsinstanser - forbundsstyrene o.s.v. De har sete som rådgivende medlemmer, inntil nyvalg er foretatt.

- 0 -

Vårt referat av den tale den norske forsvarssjef Krongrins Olav holdt torsdag 30/11 var litt snaut i forrige nr. Vi gjengir derfor her hovedpunktene i talen: Kronprinsen begynte med å si at Norge igjen er krigsskueplass. Vårt russiske allierte har slått fienden i Finnland og norske styrker tar nå del i kampene. Under store forvirring og store transportvanskeligheter tyskerne å trekke sine tropper sörover. I de nordligste fylker er våre landsmenn ofre for det tyske barbari. Norske borgere blir drevet med vold fra sine hjem, mens tyskerne brenner og ödelegger alt som kommer i deres vei. Norske myndigheter utenfor landet gjör sitt ytterste for å komme befolkningen til hjelp, men det er mange vanskeligheter å overvinne og det tar desverre tid. H.K. har oppfordret befolkningen til å motsette seg deportasjonen, og i tilslutning til dette gir den norske overkommando disse direktiver til alle våpenföre menn i Nord-Norge:

1. Adlyd ikke fiendens evakueringsordre. Stikk dere bort når tvangsevakuering er forestående. Gjem dere på sikre steder. Velg en leder og gjör hva dere kan for å redde norske eiendom.
2. Angrip fiendtlige patruljer som blir tilbake for å ödelegge, med de midler dere har over.
3. Sett alt inn på å få slukket brander som fienden har satt på.
4. Er det trigen lovlige norske myndigheter på stedet, så sörg selv for å opprettholde ro og orden. Hjelp dem som trenger det mest og stött opp de lovlige myndighetene når de kommer.

Det er ikke lett å si hvor fienden vil legge fronten i Nord-Norge, men overkommandoen er kjent med at tyskerne vil forsöke å före store troppestyrker gjennom Norge til Tyskland. Den norske og den alliierte o.k. har sine planer ferdige og vil etterhvert sette dem i verk. De norske hjemmestyrker har sin del i disse planer. Dere vet at alliierte fly- og flåtestridskrefter opererer utenfor Norges kyst for å sperre den fiendtlige trafikk. Når vi finner at tiden er inne, vil vi også gi bestemte ordre om at hjemmestyrkene skal bryte tyskernes forbindelseslinjer inne i landet for at de skal bli henvist til å bruke sjövelen til retretten. Men det er F.O. som bestemmer når tidspunktet er inne og hvilke hjemmestyrker som skal tre i funksjon. Vi skal gi klar beskjed gjennom de hemmelige kanaler og da vil operasjonene vi ønsker blir utført som ledd i våre militære planer. Tiden er foreløbig ennå ikke inne for större aksjoner fra hjemmefrontstyrkene. Erfaringene har vist at valget av det rette tidspunkt, er det viktigste av alt for hjemmestyrkenes suksess.

Våpenföre menn i hjemmestyrkene! Fortsett treningen og gjör dere klar til oppgaven å frigjöre landet. Tiden er ennå ikke inne, men den kan ikke være langt borte.

- 0 -

Nord-Norge blir systematisk rasert av tyskerne. Idag kan vi sörpå bare yte den nord-norske befolkningen en dårlig erstatning for de brentegårdene, for de slaktede husdyrene og for de sprengte damskipskalene, som var distriktenes stolthet og som de hadde spinket og spart til i årevis. Idag kan - og må - vi bare etter fattig evne gi mat, klär eller arbeid. Etter krigen har vi större muligheter: de må Nord-Norge stå först på gjenreisningsprogrammet.

Den svenske arbeiderbevegelsens etterkrigsprogram.

(Dette program, som er utarbeidet av en komite med finansminister Wigforss som ordförer, er formulert i 27 punkter. Vi tar ikke stilling til programmet - hadde plassen strukket til, ville vi ha offentliggjort alle de svenske partienes framlegg - men mener at våre lesere bör ha et visst kjenskap til et så viktige dokument, som viser hvilke punkter den politiske debatt konsentrerer seg om i et nöytralt land. I Norge kan situasjonen bli meget anderledes, hvis tyskerne fortsetter som de har begynt i Nord-Norge. - Endel av komiteens suplerende bemerkninger er föyet til i parentes).

1. Full beskjeftigelse. - Hele folket i arbeid er det förste målet for vår ökonomiske politikk. Pengevesen og offentlige finanser, pris- og lönnspolitikk, privat og offentlig virksomhet - alt skal tjene til å skaffe arbeidskraft og produksjonsmidler full beskjeftigelse.

1. Prisstigning forhindres. Ved bedre varetilförsel bör prisene synke. Et prisfall får ikke gå så langt at det skaper depressjon innen näringslivet. (Etter krigen får det ikke slippes lös noen spekulasjon som kan före til inflasjonsartet prisstigning med etterfölgende ökonomisk tilbakeslag. Heller ikke noe panikkartet prisfall som skaper depressjon. Önskelig er derimot en prissenkning p.g.a. rikeligere og billigere varetilförsel).

2. Näringslivets bestrepelser for å opprettholde og öke beskjeftigelsen samordnes under statens ledelse. - (Hvis også i fremtiden den ökonomiske utvikling kommer til å gjennomlöpe krisepeioder, betyr dette for arbeiderne perioder av massearbeidslöshet og for bedriftsherrene mindre fortjeneste. Alle taper på at virksomheten blir mindre og at kapitalen ikke settes inn for å holde produksjonen i full gang. Statens ökonomiske makt bör derfor i alles interesse settes inn på å gi näringslivet den stötte som kreves for å opprettholde en varig og stabil höykonjunktur. Inntektene i samfunnet må gjöres så höye og så sikre at etterspörselen ikke svikter. For å stimulere foretaksomheten må tentativet holdes så lavt som mulig).

3. Industriens eksportmuligheter må fullt utnyttes. Eksportkreditt under statens medvirkning. For saaindustrien åpnes veier til fremmede markeder. Importen av nödvendige råvarer trygges gjennom handelspolitikken. - (For å få full beskjeftigelse må vi ha stor eksport. Men mange land med store gjenoppbygningsbehov kommer til å mangle kjöpekraft. Derfor må den svenske eksport delvis skje mot langtidskreditt. Da blir stats-medvirkning sannsynligvis nödvendig. Disse eksportkreditter motiveres også av vårt önske om å medvirke i det internasjonale gjenoppbygningsarbeidet).

4. Boligbygning etter en langsiktig plan for å heve vår levestandard. - (Boligbygningen er en nökkelindustri. Det var for en stor del takket være dens oppsving at vi för krigen hadde mindre arbeidslöshet enn mange andre land. Vil vi i fremtiden ha full beskjeftigelse, må vi bygge ennå mer. Först og fremst må vi fort gjöre kål på bolignöden, ingen familie med barn må bare ha ett rum. Også landhusholdninger må få centralvarme, elektrisitet og andre bekvemmeligheter. Vi må bygge forsamlingslokaler, daghjem for barn).

5. Billig masseproduksjon av gode forbruksvarer. - (Ingen produksjonsressurser bör få stå uutnyttet innen forbruksvareindustrien, sålenge mange hjem ennå har utilstrekkelig med möbler, husgeråd, klär og sko. Gjennom statsbestillinger eller avsetningsgarantier bör produksjonen av slike varer opprettholdes og ökes).

6. Forbedringsarbeider for jordbruket, skogbruket og fisket. - (Statsstötte til jordbruket kommer fremdeles til å være nödvendig for å heve levestanderden for de dårligst stilte gruppene innen jordbruksbefolkningen. Stötten bör delvis ta form av lån og understöttelse til slik utrustning som kan effektivisere produksjonen eller som kan lette hjemmearbeidet).

7. Offentlige arbeider ökes ved minsket beskjeftigelse i näringslivet. - (Det fins mange umiddelbart nyttige og önskelige arbeider, veier, havner, jernbaneltspor, kraftverk og elektrisifiseringer, videre skoler, sykehus m.v.

8. Effektiv arbeidsformidling og "omskoling". Bedre yrkesutdannelse og yrkesveiledning. Mer arbeid til delvis förföre. - (Under omstillingen til fredsproduksjon vil etterspörselen etter arbeid minske på mange områder, men öke på andre. En stor del av arbeidslösheten kan de forebygges ved lette overflytningen. Arbeidsformidlingen bör derfor utbygges ytterligere. - I fremtiden må gjöres meget mer enn nå for å forberede ungdommen for arbeidslivet gjennom yrkesutdannelse og yrkesveiledning. Valget av yrke må kunne skje fritt og på fornuftige grunner og ikke bestemmes av tilfeldighet eller ökonomi.)

11. Rettfördig fördeling og höyere levestandard. - (Full beskjeftigelse er i seg selv ett mål fordi den gir alle mulighet til å föle seg som nyttige samfunnsmedlemmer. Full beskjeftigelse betyr også at produksjonen öker og dermed muligheten for ved en rimelig fördeling å skape höyere levestandard. Vårt krav strekker seg fra höyere reallönner helt til en vesentlig utjevning og demokratisering av borgernes ökonomiske, sosiale og kulturelle vilkår.

9. Forhöyelse av reallönn og andre realinntekter for folkets brede lag. - (Industriarbeidere og andre, som har fått ufullstendig kompensasjon for prisstigningen under krigen, må få tilbake reallönnene fra 1939. Den fortsatte produksjonsstigning må före til ytterligere forhöyelse av levestanderden for de brede lag.)

10. Solidarisk lönnspolitikk. Lik inntekt for lik prestasjon, både ved jevnföring mellom jordbruk og andre näringsgrener og mellom mann og kvinne. - (De dårligst stilte grupper av indsutriarbeidere, likesom land- og skogsarbeidere og fiskere, må få en stilling likeverdig med de övrige arbeidere).

11. Sikkerhet mot at inntekten faller bort. Arbeidslöshetsforsikringen og sykeforsikringen gjöres alminnelige. Hjelpebeläpet pr. dag ökes så det blir tilstrekkelig til livsopphaldet. Folkepensjonene forbedres.

12. Bedre yrkeshygiene. Mer effektiv beskyttelse mot yrkessykdommer og ulykkestilfeller i arbeidet. (Yrkesinspeksjonen utvides).

13. Kortere arbeidstid. I förste omgang i mer anstrengende beskjeftigelser. (Innen visse anstrengende yrker tarde en höyere arbeidseffekt kunne nåes med kortere arbeidsuke. - Når levestanderden stiger kan også andre arbeidere föle trang til å ta ut en del av denne standardforbedringen som kortere arbeidsdag og lengre ferie).

14. Virksomme foranstaltninger for å bedre folkehelsen. - (Arbeidskrafton er den viktigste produktive tilgang. Det lönner seg derfor å investere store beläp i arbeidet på å bedre folkehelsen. Det kreves ikke vare sosialforsikring, boligpolitikk, gratis skolemåltider osv, men også utvidet folketannpleie, forebyggende mors- og barnehjelp o.s.v.).

15. Utjevning av barneomkostningene ved sosialpolitiske fordeler for familiene. Lettelser i hjemmearbeidet ved daghjem, barnehaver, sosial hjemmehjelp og arbeidssparende utrustning i hjemmene. - (Jo större barnetallet er, desto lavere blir levestanderden. Det skaper et motiv for barnefattigdom eller barnlöshet, som kan lede til en stadig fortsatt folkeminskning. Barna må vokse opp under tilfredsstillende forhold).

16. Like utdannelsesmuligheter for all ungdom, uavhengig av foreldrenes inntekt og bosted. - (Et riktig demokrati, som arbeider effektivt, krever en höyere utdannelsesgrad enn den folkeskolen nå gir. Undervisningen må forbedres og den obligatoriske skoletiden forlenges. Dessuten må all teoretisk og praktisk undervisning utover folkeskolen kobles fra ökonomiske hindringer)

17. Likeverdig levestandard og utjevning av klasseskillene. - (En politikk som söker å erstatte mindretallets privilegier med en likeverdig stilling for alle borgere, kan fremmes på forskj. måte. Enten utjevningspolitikken tar form av solidarisk lönnspolitikk, av nærings- eller sosialpolitikk, undervisnings- el. skattepolitikk, må den ta hensyn både til det önskelige i en ökot likhet og sterkere solidaritetsfölelse mellom borgerne og til behovet for å lokke frem den enkeltes beste innsatser "även med utsikter til en högre ekonomisk erstattning". - Det er grunn til å tro at en politikk som prövar å varete dyktige menneskers energi og foretaksomhet, er vel forenlig med bestrepelsene etter en vesentlig utjevning av borgernes inntekter.)

III. Större effektivitet og mer demokrati innen näringslivet. - Full beskjeftigelse og rettfördig fördeling er ikke nok. Innen näringslivet må de krefter styrkes som strever mot en mer effektiv anvendelse av samfunnets produktive tilgangar. Samtidig vokser borgernes krav om öket innflytelse over den ök. organisasjon som de er avhengige av. Disse mål er ikke uforenlige. Produksjonen kan bli mer effektiv hvis tidligere bundne krefter frigjöres ved at stadig flere av de arbeidende blir sog sitt ansvar og sin innflytelse

Bevisst. Borgernes felles bestemmelsesret over den øk. organisasjonen skal ikke legge bånd på den enkeltes foretaksomhet. Den skal tvertimot del vis brukes for å gjennomføre fri foretaksomhet, der monopolistiske sammenslutninger i begrensede interesser tjeneste legger hindringer i veien for konkurransen.

18. Samfunnsmessig plasering av investeringsvirksomheten. - (Hele kreditt-givningen ordnes fra samfunnsmessige synspunkter slik at produksjonen planmessig utvikles etter behovene og alle produktive resurser utnyttes fullstendig og effektivt. Forsikringsvesenet "förstatligas" för å få økot konfroll over kapitalmarkedet; investeringsvirksomheten i store trekk ledes av ett offentlig samarbeidsorgan, som representerer statlig, privat og kooperativ foretaksomhet).

19. Utenrikshandelen under samfunnets ledelse. Svensk medvirkning i internasjonalt økonomisk samarbeid. - (Både vårt eksport- og import-interesser kan i mange tilfeller bli tatt bedre vare på hvis de "foretrådes" på en mer enhetlig måte enn för krigen. - Vi bør forsøke å få istand ett intimere økonomisk samarbeid mellom landene i Norden, bl. a. ved å virke for spesialisering og arbeidsfordeling og et felles nordisk arbeidsmarked, samt gjennom å prøve å samordne eksport- og importpolitikken i de tilfeller da Nordens land eksporterer og importerer de samme slags varer.)

20. Stabilisering og rasjonalisering av byggevirksomheten. Tomtejorden og leiegårdene i byene overføres ettervert i kommunal eie.

21. Rasjonalisering av jordbruket. En jordreform, som går ut på at utilstrekkelige jordbruk forandres til fullt bærekraftige jordbruk.

22. Rasjonalisering av hjemmearbeidet under samfunnets medvirkning.

23. Støtte til almennyttig produksjon og socialisering på områder hvor privat virksomhet fører til misbruk eller monopol.

24. Kartellavtaler og lign. prisoverenskomster gjøres offentlige. Åpen redegjørelse for sammenhengen mellom förtjeneste, priser og omkostninger.

25. Økot støtte til teknisk-økonomisk forskning.

26. Forbruksvarene under offentlig kvalitetskontroll. Spredning av objektiv varekunnskap. - (Hva borgerne kjøper bestemmes for en stor del av reklamen. Den gir nok ofte en del verdifulle opplysninger, men disse opplysninger er ufullstendige og partiske. Varene bør derfor stilles under en mer effektiv offentlige kvalitetskontroll).

27. Økot innflytelse for arbeiderne over ledelsen av produksjonen. - (Det gjelder å skape en økot interesse for produksjonen hos arbeidere og funksjonærer. Dette forutsetter at de får kjennskap til de tekniske og økonomiske driftsproblemene, at de blir medansvarliggjort for ledelsen og at de får sikkerhet for at tekniske og øk. framskritt i produksjonen blir til nytte også for dem.

Komiteen sier til slutt at den ikke er blind for den rolle et ubeskåret fritt initiativ har spilleet, når det har gjeldt å utnytte naturen, viteskapen, teknikken og menneskenes arbeidskraft for å øke produksjonen. Men den tør det er nødvendig i høyere grad enn før å ta menneskenes foretaksomhet og initiativ i samfunnets tjeneste.

Fra "Kommunalnytt" sakser vi: Når noen blir arrestert er det en selvfølge at ingen som ennå er fri, gir seg av med å fremkaste eller lansere hypoteser om årsakene til en fengsling. - Før den som måtte vite noe, er det en soleklar plikt å beholde sin viten for seg selv, og de som intet vet må spare sin skarpsindighet til bedre formål enn direkte å skade den arrestertes sak ved å gi politiet impulser om at det ikke er nødvendig å snakke om altså ikke er arrestasjonen være signalet til glettekanturanser og heller ikke til nasjonal reklame for arrestanten, men til tilbakehold av ennå mer absolutt taushet. - Den som har særlige vanskeligheter med å styre sin tunge bør tenke seg i den arresterteres sted!

Forsiktig!! Bernt Sømdalen, ansatt i tysk sipo er en farlig provokatør med de "illegale" aviser som sitt spesielle virkefelt. Han er født 1.7.17, er høy og slank, skarpskåret ansikt, sandblatt hår. Opptrer under dekknavn bl. a. Bjarne Sømmer, Bodø tidligere i Vallfyr., har, men antaes nå å bo i Sørgt. 6 eller 80, Oslo.

En appell.

Vi har mottatt følgende:

"De årene vi har levet under tysk okkupasjon har vært fulle av lidelser og sorg. Men midt i ulykken har vi opplevet noe som glæder og varmer. Vi har sett så mange eksempler på menneskelig storhet. Folk, som kanskje ingen la merke til før, har gjort en innsats som må gi oss tro på menneskehetens fremtid, tross alle tidens ødsler. De hadde så liten trang til å være "helter" de fleste av dem, men de ble virkelig helter. För var de kanskje aldri kjent som modige, men kjærligheten til landet og menneskene gav dem mot til å forsvare det som barbarene kom for å ødelegge. Gang på gang har fredelige mennesker - som trodde på en fredelig verden - vist hvor meget de hadde å forsvare. I sin kamp har de vist alt vi trenger å se for å tro på framtiden og livet.

I kampen for frihet og frihet har forsvarerne - tross lidelser og slit - kanskje på en måte hatt det lett. Det er lett å kjempe kompromisløst for det som er gjort fri. I 1940 og 1941, da det så aller mørkest ut, var vi fallfall på ett vis lykkelige mennesker. Aldri för hadde vi visst så sikkert hva vi var glad i, aldri för hadde vi sett så klart hva frihet og humanitet betyr - hva menneskekjærlighet betyr - i motsetning til barbari og grusomhet. Det falt selvfølgelig å velge kampen - alt vi levet for var truet. Idag er det blitt tyngre å leve enn i de første krigsårene. Det skyldes ikke bare at terroren er skjerpet og lidelsene blitt frykteligere. Det skyldes også at vi ikke lenger slåss med ryggen mot veggen. Idag er vi sikre på seiren, dermed er vi også blitt mer eksistensielle for fremtiden. Vi er blitt mer "realistiske" i vårt syn på utviklingen, vi har kanskje ikke lenger den naive tro som hjalp oss gjennom nattens mørkeste timer. Den idealisme, som preget de alliierte så sterkt da nazismen var ovenpå, synes svakere. Men man skal ikke overvurdere disse tendensene. Holder vi motet oppe - tross trøtthet og savn skal vi klare det. Da skal vi utnytte den sjansen vi har fått til å rydde bort krig og fattigdom fra fremtidens arena.

Nå skal vi bygge opp den verden, vi i disse årene har ofret så meget for. Det kommer til å gå hvis alle de sunde og ufanatiske menneskene, som ble frihetens forsvarere i denne tiden, ikke gir opp når freden kommer. Også etter krigen blir deres innsats avgjørende. - Den, som har lett for å se flere sider av en sak, har gjerne vanskelig for å fatte beslutninger og ta standpunkt. Men tar ikke uten videre parti fordi han vet at det kan være rett på begge sider. Han kan tvile lenge. Men når han tilslutt tar parti, da står han også fast. Bak hans oppfatning ligger tvil og prøvelser. Når han så beslutter seg, vet han hva han går inn for. Da kan han sette alt inn. De tolerante og ufanatiske engelskmennene, f. eks., har ikke så lett for å ta standpunkt med en gang. Men når de tilslutt forstår hva de må gjøre, er de uboyelige som ingen andre. "Du kan lede en engelskmann langt", heter det. "Men du kan ikke drive ham en tomme mot hans vilje". Slike typer har det vært mange av blandt våre tapreste menn og kvinner i denne tiden. Når disse mennesker står ansikt til ansikt med nazismen, vet de hva de har å gjøre. Det fins bare en vei.

Når freden kommer, risikerer vi at disse menneskene igjen kommer til å stå utenfor fordi de er beskjedne og ikke alltid så sikre på egen ufeilbarlighet. Men husk det - du som er slik - det er nettopp det verden har brukt for. Det er du som mer enn noen annen, kan redde politikken fra å bli kynisk og "realistisk". Det er din selvkritikk og idealisme som trengs blandt de rutinerte yrkespolitikerne. - Under krigen har du kjempet tappert og trofast. Husk at din innsats er like nødvendig når freden kommer. Da skal du ikke la deg skremme til passivitet. Du skal ikke overlate valplassen til dem som alltid er sikre, til dem som liker å drive politikk. Politikken er også din sak. Praktisk politikk er å lede samfunnets utvikling, og denne utvikling angår deg i høyeste grad. Det gjelder den verden som du og dine barn skal leve i - den verden som du nå i flere år har kjempet for. Det er din demokratiske plikt å gjøre ditt syn gjeldende. - De er de kritiske, objektive og ufanatiske menneskene som kan skape en ny og bedre verden. Det er deres toleranse som kan hindre nye forfølgelser - som kan garantere frihet. Krigen har vist at slike mennesker også står uboyelig fast når stormen kommer.

K R O N I K K E N

Nr. 38 — 21. des. 1944.

Vi var når ved nederlaget.
Vi strakk ikke til,
da vi ravet under slaget
niende april.
Frihet tærer med sig strenge,
nådeløse krav,
og vi spurte litt for lenge:
"Hvor blir hjelpen av?"

Men vår frihet er et bilde
bare av oss selv;
stanses i vårt sinn dens kilde,
er vi dømt til trell.
Vi har lært det: Skal vi leve
ensomme og fri,
skjer det ikke ved å kreve,
bare ved å gi.

Hver av oss ble valgt å være
landet, dag for dag.
Vi er frihet, vi er ære,
vi er nederlag.
Har vi følt det kravets smerte
ved å gi sig hen,
som et sverd igjennom hjertet,
ble vi frie menn.

Står vi under skjebnens øde
ensom med vår tross,
kommer levende og døde
for å hjelpe oss -
de som gikk fra liv og lykke,
de som da det gjaldt,
orket intet ringestykke,
men bevarte alt:

Flyverne i himmelrummet,
menn på dørk og dekk,
fangene som venter, stumme,
på å føres vekk,
landets ukjente soldater ....
Stolte kan vi si:
Vi har fått som kamerater
bedre menn enn vi.

Skemmens natt tar aldri ende
uten ved vår ild,
vi skal brenne og forbrenne
så en dag blir til.
Fra vårt hjerte, fra vår penne
skal på veien hjem,
stå et lysskjær over landet,
når det stiger frem.

Nordahl Grieg

Drømmen om freden.

Et håp brast. Det ble ikke fred til jul.

Og mange har i den senere tid sikkert spurt seg selv ikke uten en viss angstelse i sinnet: Hva slags fred blir det? - når den engang kommer. De har lest om indrepolitisk uro, ja væpnede konfliktER, i befridde land. - Er dette freden?

De tenker ikke bare på de ulykkelige land, langt borte, de tenker også på vårt eget land, på den dag fredsklokkene skal ringe herhjemme. Blir det for et enig og for befrielsen lykkelig folk at klokkene kommer til å ringe. Vil folket stå enig sammen til landet er gjenreist og vi kan begynne å bygge det nye fri Norge for vår etterslekt som president Roosevelt har sagt det: fritt for frykt, fritt for undertrykkelse og fritt for nød, i en verden fri for krigstrusselen? Skal den dagen freden er vår, bli som en riktig strålende og berusende 17. mai - med hundre tusen norske flagg som smeller i vinden og mot en jublende befolkning som hylder vår hjemvendende kong og regjering og stridsstyrkene ute og hjemme?

Det hadde de trodd mange som har ofret og lidt for befrielsen. Slik hadde de drømt drømmen om freden. Det var dette julebudskapet de hadde vendt.

Har da også dette håpet om freden brustet? Var det bare en drøm ? - Nei, ikke bare. Men vi trodde at alt med en gang skulle ordne seg til det beste for våre allierte og for oss selv. Vi hadde ikke innsikt nok til å bedømme om forutsetningene for en slik fred var tilstede, i hvert enkelt land. Frihet og demokrati som for oss var selvfølgelig, eksisterte ikke på samme måte og i samme grad i Hellas, ja ikke engang i Belgia og Frankrike. Hellas var i realiteten et diktatur da det kom under den tyske støvel. Der har det ikke vært noen politisk frihet etter våre begreper. Det greske folk har ikke hatt samme erfaring som oss. Det har lært at de som har sittet med den politiske makten og kommandert politi og hær, også har hatt de beste valgsjansene. Derfor har revolusjoner og statskupp inngått i landets politiske praksis, som hverken utenkelige eller sjeldne midler for opposisjonen - eller opposisjonene. Med denne erfaring er det forståelig at det i demokratisk livsførsel ikke særlig trenede greske folk er misteneksomt innstillet og gjerne vil sikre seg makten mens de har den, fordi makten er den tradisjonelle vei til regjeringsmyndigheten . Og makten ligger her i geværet og altrøljösen. Det er derfor ELAS ikke vil la seg avvæpne, det er derfor de krever de regulære kongelige tropper avvæpnet. - Likevel skulle mulighetene for en løsning ikke være små. Og Hellas trenger å stå sammen. Det er et grusomt herjet og et uthungret folk som har stilles overfor fredens og gjenreisningens oppgaver.

Vi sa at friheten og demokratiet var noe annet og mer for oss enn selv for Belgia og Frankrike. Dermed mente vi at vi hadde klart å utvikle demokratiet som politisk prinsipp i stats- og kommunestyret i videre grad enn disse land og å føre demokratiets ånd inn i vårt økonomiske liv i ordningen av arbeidsforholdene og i de sosiale forhold. - Det som er skjedd i vårt befridde land er derfor forklarlig - om enn trist, for oss bokstaver det nødvendigheten av politisk og individuell frihet. Og det er menneskenes kamp for disse rettigheter vi er vitne til. Drømmen om at alle ville stå samlet om gjenopbyggingen uten for sterke politiske rivninger i de befridde land berodde på manglende innsikt i de faktiske forhold. Men det må huskes at befrielsen fra det tyske slaveri blir ikke av mindre verdi for disse folk selvom de har innbyrdes uenige. Befrielsen er jo forutsetningen for en lysere fremtid, selvom det er vanskelig å enes om veien man skal gå.

Vanskene i flere av de nittil befridde land har ganske tydelig innvirket på vår egen innstilling til freden etter befrielsen av vårt land. Samtidig som vi er klar over at vår situasjon er en ganske annen enn Frankrikes eller Belgias , for ikke å nevne Grekenlands, når det gjelder oppgjort konfliktstoff, så vet vi at visse interessemotsetninger sikkert vil komme til å gjøre seg gjeldende. Etter alle disse årenes utsugning og plyndring av vårt folk fra tyskernes side, vil det bli krevet en stor innsats av hver enkelt for å reise landet på føte igjen. Nye tiltak vil kalle på vår offervilje og vår solidaritet. Den felles innsats i kampen for vår frihet vil forhåpentligvis føre oss sammen i en fellesinnsats for freden; men det er innlysende at det i et fritt, demokratisk land vil komme til interessekonflikter når det gjelder valg av midler for å nå det ønskede mål. Når vi sier at friheten har levet igjennom denne tiden i alle virkelige nordmenns hjerter, hvor den har hatt et"oksil"som hverken Gestapo eller dets lakeisvenner har kunnet nå, så betyr det at når befrielsen kommer vil hver enkelt bruke sin frihet til å innvirke på samfundet så det best mulig følger den kurs i gjenreisningsarbeidet som man selv tilfaller. Det betyr folkestyre, men absolutt ikke borgerkrig. Hos oss vil intet maktbruk - eller andre udemokratiske midler - for å gjennomføre en reform finne den ringeste tilslutning. Det er ikke fordi vi er noe "bedre" enn f. eks. grekerne, men fordi vårt samfund har utviklet en høyere grad av demokrati.

Vårt håp om freden behøver så visst ikke briste, men det må bygge på mer enn en drøm. Realitetene rykker oss inn på livet, fordi freden nærmer seg. Derfor er vi også i det siste blitt mer nøkterne. Det betyr ikke at vi har gitt vår idealisme på båten, eller at vi er mindre glødende for vår sak. Samtidig med at alvoret har satt sitt preg på vår innstilling til freden, er vår motstandsvilje og kampkraft sterkere enn noensinne. Det kan være en styrke å møte det hårde sluttoppgjøret og freden med en sterk og nøktern innstilling. Hvis vi er forberedt på å møte vansker, kan drømmen om freden likevel bli virkelighet. - 0 -

Jødeproblemet.

Jødene har aldri vært noe problem hos oss. Men hvorfor har de vært forfulgt gjennom århundrer? Hvorfor har nazistene brent millioner av dem i likfabrikkene i Lublin og andre steder? Den engelsk-jødiske forfatter Louis Golding skriver skriver i sin bok "The Jewish Problem" (nov. 1938) sin sentet med den politiske makten og kommandert politi og hær, også har hatt de beste valgsjansene. Derfor har revolusjoner og statskupp inngått i landets politiske praksis, som hverken utenkelige eller sjeldne midler for opposisjonen - eller opposisjonene. Med denne erfaring er det forståelig at det i demokratisk livsførsel ikke særlig trenede greske folk er misteneksomt innstillet og gjerne vil sikre seg makten mens de har den, fordi makten er den tradisjonelle vei til regjeringsmyndigheten . Og makten ligger her i geværet og altrøljösen. Det er derfor ELAS ikke vil la seg avvæpne, det er derfor de krever de regulære kongelige tropper avvæpnet. - Likevel skulle mulighetene for en løsning ikke være små. Og Hellas trenger å stå sammen. Det er et grusomt herjet og et uthungret folk som har stilles overfor fredens og gjenreisningens oppgaver.

Vi sa at friheten og demokratiet var noe annet og mer for oss enn selv for Belgia og Frankrike. Dermed mente vi at vi hadde klart å utvikle demokratiet som politisk prinsipp i stats- og kommunestyret i videre grad enn disse land og å føre demokratiets ånd inn i vårt økonomiske liv i ordningen av arbeidsforholdene og i de sosiale forhold. - Det som er skjedd i vårt befridde land er derfor forklarlig - om enn trist, for oss bokstaver det nødvendigheten av politisk og individuell frihet. Og det er menneskenes kamp for disse rettigheter vi er vitne til. Drømmen om at alle ville stå samlet om gjenopbyggingen uten for sterke politiske rivninger i de befridde land berodde på manglende innsikt i de faktiske forhold. Men det må huskes at befrielsen fra det tyske slaveri blir ikke av mindre verdi for disse folk selvom de har innbyrdes uenige. Befrielsen er jo forutsetningen for en lysere fremtid, selvom det er vanskelig å enes om veien man skal gå.

Vanskene i flere av de nittil befridde land har ganske tydelig innvirket på vår egen innstilling til freden etter befrielsen av vårt land. Samtidig som vi er klar over at vår situasjon er en ganske annen enn Frankrikes eller Belgias , for ikke å nevne Grekenlands, når det gjelder oppgjort konfliktstoff, så vet vi at visse interessemotsetninger sikkert vil komme til å gjøre seg gjeldende. Etter alle disse årenes utsugning og plyndring av vårt folk fra tyskernes side, vil det bli krevet en stor innsats av hver enkelt for å reise landet på føte igjen. Nye tiltak vil kalle på vår offervilje og vår solidaritet. Den felles innsats i kampen for vår frihet vil forhåpentligvis føre oss sammen i en fellesinnsats for freden; men det er innlysende at det i et fritt, demokratisk land vil komme til interessekonflikter når det gjelder valg av midler for å nå det ønskede mål. Når vi sier at friheten har levet igjennom denne tiden i alle virkelige nordmenns hjerter, hvor den har hatt et"oksil"som hverken Gestapo eller dets lakeisvenner har kunnet nå, så betyr det at når befrielsen kommer vil hver enkelt bruke sin frihet til å innvirke på samfundet så det best mulig følger den kurs i gjenreisningsarbeidet som man selv tilfaller. Det betyr folkestyre, men absolutt ikke borgerkrig. Hos oss vil intet maktbruk - eller andre udemokratiske midler - for å gjennomføre en reform finne den ringeste tilslutning. Det er ikke fordi vi er noe "bedre" enn f. eks. grekerne, men fordi vårt samfund har utviklet en høyere grad av demokrati.

Vårt håp om freden behøver så visst ikke briste, men det må bygge på mer enn en drøm. Realitetene rykker oss inn på livet, fordi freden nærmer seg. Derfor er vi også i det siste blitt mer nøkterne. Det betyr ikke at vi har gitt vår idealisme på båten, eller at vi er mindre glødende for vår sak. Samtidig med at alvoret har satt sitt preg på vår innstilling til freden, er vår motstandsvilje og kampkraft sterkere enn noensinne. Det kan være en styrke å møte det hårde sluttoppgjøret og freden med en sterk og nøktern innstilling. Hvis vi er forberedt på å møte vansker, kan drømmen om freden likevel bli virkelighet. - 0 -

Jødeproblemet.

Jødene har aldri vært noe problem hos oss. Men hvorfor har de vært forfulgt gjennom århundrer? Hvorfor har nazistene brent millioner av dem i likfabrikkene i Lublin og andre steder? Den engelsk-jødiske forfatter Louis Golding skriver skriver i sin bok "The Jewish Problem" (nov. 1938) sin se-

"I den første halvdel av sin minst 3 tusen-årige historie hadde det jødiske folk i sitt eget land og dyrket sin jord. Økonomisk sto de tilbake. Fønikierne hadde monopol på handelen i Palestina og møtte ingen konkurranse fra jødenes side. Bare ved dyrking av én usynlig gud og ved sin strengere moral skilte jødene seg ut fra andre folk. - Etter romerske felttog mot Palestina i begynnelsen av vår tidsregning var det slutt med jødenes uavhengighet. De ble spredt som slavar rundt om i verden, men i motsetning til andre folk lot de seg ikke assimilere. De trodde at når Gud ville, skulle de en gang få vende tilbake til sitt land som et fritt folk. Men bortsett fra et par rent religiøse forfølgelser, var det ingen anti-jødiske bevegelser tidlig i de første 6 årh. jødene var bosatt i Europa. Med kristendommens framvekst ble det anderledes. Det var ikke noe godt forhold mellom de to religioner og de kristne satte igang den propaganda som tilslutt skulle gjennomsyre slektene: "Jødene"dræpte Jesus Kristus. - Ikke-jødene kjente ikke jødisk tradisjon og visste ikke hvor fullt ut jødisk all Kristi lære var. De glemte at hans første tilhengere var jøder.- Da kristendommen i 313 e. Kr. ble statsreligion i Rom, ble jødenes borgerrett begrenset og også på mange andre måter ble de satt i en uheldig stilling. Og det var en ulykke for jødene at den anti-jødiske politikk nådde sitt höydepunkt samtidig som den lovtok ble utgitt som senere europeisk rett skulle bygge på. Tross disse anti-jødiske bestemmelser holdt dog romersk toleranse sig lenge stork.

I middelalderen ble ens religiøse tro noe som angikk alle. Kampen mot hedendommen var igjen. I sin misjonære iver kastet så de kristne seg over jødene. Gamle anti-jødiske lovbestemmelser ble støvet igjennom og for første gang tatt virkelig alvorlig. Nye kirkemøter vedtok på ny alle de tidligere forholdsregler: Jøden måtte ikke ha noen administrativ stilling. Han kunne bare ha jøder i sin tjeneste. Vantro (i praksis vesentlig jøder) og kristne måtte holdes adskilt for å hindre uheldig innflytelse. I hver by ble det et bestemt kvarter beregnet på jøder. Porten til inngangen ble stengt hver aften. Og folk måtte vite hvem som var jøder. De vantro skulle bære et bestemt kjennetegn.

Det er vanskelig for en innflytter å feste seg til jorden i et bebodd land. I Spania, Tyskland og Frankrike var det likevel i de første århundrer etter Kristi fødsel et ansehlig antall jødiske bønder. Tidlig ble det forbudt dem å arbeide på marken om søndagen. Senere innførte kirken på at tienden skulle betales av alle. Jøden kunne derfor bare dyrke jorden hvis han understøttet en etter hans mening avgudarisk tro. Og det senere feudal systemet ga bare en mann jord på den betingelse at han betalte en viss leie og gjorde visse tjenester, den viktigste var å følge lensherren i krig. Men det kunne jødene ikke. - Tross alt fantes det fredelige jødiske bønder.Til slutt ble det forbudt dem å være selvstere. Jordbruket ble fullstendig lukket for dem. - Lenge var jøden kjent som dyktig håndverker. Men ut i middelalderen ble alle håndverker organisert i leug med monopol på all tilvirkning. Og til disse leug fikk ikke jøder adgang. Laugene tok kraftige skritt for å hindre jødene i å drive selvstendig virksomhet. Og det lyktes dem. Bortsett fra noen få håndverkere, f. eks. skreddervirket, og på noen få steder, ble athvert håndverk stengt for bekjennere av jødisk tro. - Handel lå godt til rette for jødene; men for en handlesmann med jødemerke var faren for overfall særlig stor. Og under angrep på jødekvarterer ble varelagrene plyndret og brent. Dessuten ble de kristne fra prekestolen oppfordret til ikke å ha noe med jøder å gjøre. Til slutt ble så handelen samlet hos kjøpmannslauget der jødene i almennelighet ikke fikk adgang.

For jødene sto nu bare det rene kroppsarbeid tilbake, eller - de hadde ennå en utvei. - Pengeutlåneren var alltid blitt mött med uvilje, hos jøder og hos de kristne, uansett renten han tok. Men kirken forbød alt utlån oppmuntret imidlertid kronen til det. For kongen var det en fordel at utlåneren var jøde, avhengig av kongen som denne var. Kongen ikke bare tillot ham å låne ut, men tvang ham faktisk til det. Og tross sin opprinnelige uvilje mot utlånsvirksomhet, lot jødene seg nå drive inn i det, utelukket som de var fra å bruke sin kapital på annen måte. Sikkerheten var dengang så liten - ofte nøiet utlåneren alt - at det var nødvendig å ta höye renter. Det førte til ökat hanse og var nok et påskudd til angrep og nye restriksjoner. - Senere åpnet det seg noen nye muligheter til erhverv. Kjøpmannslauget kunne vanskelig hindre jøder i å dra rundt som kræmmere. Håndverkerlauget kunne ikke hindre dem i å kjöpe og selge brukte varer.

Når en del av befolkningen slik ble utsatt for fordomme og hån og var sperret ute fra alt naturlig samkvem med andre mennesker; er det naturlig at det oppsto absurde misforståelser om dem; at de ofret kristne barn etc. - Under korstogene trodde ivrige korsfarere at de kunne vinne paradis ved å drepe vantro, hvilket religionssamfund disse enn tilhörte. Også jødiske kvarterer ble anfallt. - Under svartedauen mente man at det var jøder som hadde forgiftet brønnene og jødiske samfunn ble utryddet til gjengjeld.- I land etter land til alle tider kom nye forfølgelser med uendelige lidelser Og fra land etter land ble jødene utvist.

Det store ved jødefolkets historie opp til det 19. Årh. er at bare en forsell antagelse av kristendommen hadde gitt jøden rett til å forbli i landet og nyde sin frihet og eiendom. Men det var få som benyttet seg av dette. (En sammenlikning med forholdene i Arabia, India og Kina viser at anti-semitisme vesentlig er europeisk eller "kristen").

Med den franske revolusjon og liberalismen begynte en ny era i jødefolkets historie. Etter 1870 var jødens emansipasjon stort sett oppnådd. Og sikre på at deres vanskar nå var slutt, satt opplösningen hinnen de jødiske samfunn inn. Jødene ble engelskmenn, franskmenn og tyskere. Også de som forble tro mot jødedommen, modifiserte sin gudsdyrkelse og sine skikker.

NÅ kunne jødene endelig gjöre og leve som de ville. De sprengte fra og under den fri konkurranse oppnådde de en dominerende stilling i samfunnslivet og kulturliv i forhold til sitt folketall, i en grad som aldri hadde vært tilfelle under normale forhold. - Forståelig nok man si at det jødehat som vokste fram i slutten av 19. årh. hadde"en slags" större undskyldning enn før. - Og jødenes lidelser var ikke forbi. Fordommene var sterkere enn logikken. Den kirkelige anti-semitisme holdt på å forsvinne; men i Tyskland vokste det pånytt frem en anti-jødisk bevegelse. Nye argumenter måtte finnes opp for forfølgelsen. Man skapte begrepet "rase". For i tiden hadde jødene tallfall 2 muligheter. De kunne gå over til kristendommen. Det var umulig nå. "Ens rase" kan ikke man ikke undre seg.For sto alltid noen land åpne for dem. Nå var også denne mulighet stengt. Verden syntes delt i land der jøder ikke fikk lov til å bo, og land der de ikke fikk komme inn. For mange jøder sto bare en utvei åpen. En nazi-tjenestemann pekte på denne veien til en jøde som hadde fått ordre om å forlate Österrike, og som meddelte at intet land ville gi ham visum. "Veien til Donau er åpen", sa nazisten. "Men den vei vil jødene ikke gå". -

Vi vet ikke om Louis Golding har rett i sitt syn på utviklingen. Vi ken bare si som Sigurd Hoel: Antisemittisen, det er selve spiren til nazisen. Spiren den har nazisen likevel sviket. - Her i landet har jødene aldri vært noe problem. Men andre forhold kan komme. Vi må love oss at aldri skal jødene eller noe annet folk bli forfulgt eller urettferdig behandlet for sin tros skyld. Dette må være et av julens krav til oss.

- 0 -

Fri norske myndigheter i arbeid på norsk jord.

Norges Nytt for 6. des. bringer et intervju med den første norske fylkesmannen på fri norsk jord, redaktör Peder Holt. "Oslo radio", sier han, forsöker å fortelle nordmennene at folk i Finmark tryglet tyskerne på sine knær om å få lov til å bli med sydover. Men jeg kan forsikre at vi her oppe tok imot russerne med begeistring og at det herskER det beste forhold mellom de russiske tropper og den norske befolkning."

"Har De hört om noe tilfelle hvor russerne har gropet inn mot quislingen? En kunne jo ha ventet det etter russernes uforsonlige holdning mot landsforrædere i almennelighet."

"Nei, på ingen måte. Tvertimot. Russerne har erklärt at de ikke vil blande seg inn i vårt indre styre. Min erfaring er at de vil følge dette prinsipp holt ut. - Den påstätte russiske fare som tyskerne har skreket med, er den rene svindel. Östfinmark er idag en krigsherjet og avsvidd lands del, det er så, men det er en fri del av Norge med helt norsk administrasjon. Og den russiske krigsmakt som her befridd oss opptrer med en forståelse og hensynsfulhet som er enestående. Det ville ha vært holt utenkelig under tysk besettelse. Hvis jeg kan nå frem til folk i det okkuperte område, vil jeg rope så kraftig jeg kan. Prör å utnytte den forvirring som oppstår når tilbaketrekningen av de tyske hovedstyrker begynner. Vi har eksempler på at en avskåret telefonledning har reddet et helt distrikt fra å bli avsvidd og befolkningen fra å bli bortført. - Når de tyske tropper har forlett et område, da gjelder det at de som er blitt igjen ikke nöler et öyeblikk med å ta fatt. Det første som må fordes igjen, er veier, broer, telefonlinjer og andre kommunikasjonsmidler. Alle må ta fatt. Ingen må spare på kreftene. Alle må arbeide for landet, ingen for seg selv. - 0 -

En orientering om pelsskinnomsetningen.

Det har i det forløpne år inntrådt store forandringer innen pelsdyrnæringen. Norsk Pelsdyralslag som er en fri institusjon og som er dannet for å fremme oppdretternes interesser, har inntil nå blitt skånet for inngrepen fra nazimyndighetenes side. En total forandring inntrådte imidlertid ved siste årsmöte på Dalen i Telemark i sommer. Styret i Pelsdyrlaget blir valgt av utsendinger fra lokallagene rundt om i landet, og N.S. har ikke så stor tilslutning blandt oppdretterne at det på lovlig måte var istand til å kaste det gamle styre og få valg et nytt parti-styre. Det gamle styre ble da også enstemmig gjenvalgt på årsmötet på Dalen; men myndighetene hadde öyensynlig funnet tiden beleilig til å gripe inn. Det ble sendt et telegram til Dalen der det het at nye valg ikke skulle finne sted för etter nærmere ordre fra Næringsdepartementet. Så ble ganske enkelt nøen medlemmer av det gamle styre avsatt og nye N.S. folk innsatt. Samarbeidet med de gjenstående medlemmer av det gamle styre kan ikke ha gått noe särlig bra for i disse dager bringer avisene meldingen om helt nytt nazistyre samtidig som Norges Pelsdyralslag heretter sorterer under Norges Bondesamband. Dermed er alle bånd brutt. Enhver oppdretter må ta sitt standpunkt. Og valget er större enkelt: Fullstendig boykott av Pelsdyralslaget sålenge nazistyret sitter ved makten. Ingen oppdretter tør ikke noe tillitsverv, ingen fornyer sitt medlemsskap i laget.

Det nye nazi-styre i Pelsdyrslaget har nå avsluttet en kontrakt med Tyskland og akter å sende minst 25.000 sölvrevskinn ut av landet. At Norge

ikke får noe igjen for dette i form av varer o.l. fra Tyskland, kan vel ingen oppdretter være i tvil om. Noen ekstra endreinfinger i seddelpressen og den saken er ordnet. Derfor må ingen god nordmann sende inn sine skinn til Norges Pelsdyralslag, og heller ikke selge sine øvrige skinnsorter som platina, blårev, mink etc. over norske auksjoner, da som kjent minst 80% av dette er tvungen eksport til utlandet. Oppdretterne får nok penger for disse skinn, men hvilke penger. At landet går bort skinn som sendes til Tyskland er hevet over tvil. Skinnene må derfor tagnes forsvarlig. Etter krigen kan de skaffe landet et kjærkomment beløp i utenlandsk valuta. Idag sender altså ingen god nordmann sine skinn til Norges Pelsdyralslag eller til auksjonene. Har oppdretteren ikke råd til å holde på skinnene, får han selge til andre oppdrettere, eller låne pengen av gode nordmenn mot sikkerhet i skinnene.

- 0 -

Fra hjemmefrontens ledelse.

Bedriftsvaktene. Som følge av det økede antall sabotasjehandlinger mot krigsviktige bedrifter, har tyskerne selv overtatt vaktholdet ved en rekke bedrifter. Derfor kommer spørsmålet om bedriftsvaktene igjen i en annen stilling. Heretter er parolen: I de tilfeller tyskerne selv overtar vaktholdet, skal alle ekstra sivile vaktmannskaper utenom de faste vaktmann, nattevakter portnere o.l. trekkes tilbake.

- 0 -

Frankrike reiser seg.

Ingen europeisk nasjon har under denne krigen vært så dypt nede, relativt sett, som Frankrike, men ingen har heller vist en slik evne til å reise seg igjen, sier den amerikanske radioreporter Arthur Baycombe som en sammenfatning av sine inntrykk fra en reise rundt i landet.

Frankrikes fall var så dypt fordi det var en stormakt som felt, en nasjon med store militære tradisjoner og politisk geni, og så viste det seg i 1940 at det hele gikk overende for det første stormakt. Katastrofen avslørte dyptgående svakheter i det franske samfunn, rettenskap og ærefortkalkning, og følgen ble i lang tid en utpreget defaitisme, en ren selvoppgivelse. Det politiske uttrykk for dette ble collaborationismen, samarbeidsmentaliteten som grep mer og mer om seg i Frankrike enn i de fleste andre okkuperte land. Nederlaget og okkupasjonen ble imidlertid en hard skole, og under overflaten vokste det fram et nytt, vitalt og kampkraftig Frankrike.

Dets første manifestasjon var maquis-styrkenes innsats under invasjonen. Den var ikke bare til uventet stor hjelp for de allierte armeer, den bidrog mer enn noe annet til å gjengi franskmennene deres selvfølelse og tro på sitt land og sige egne evner. - Men mod frigjøringen var ikke alt gjort. I den første tid så det mer ennn en gang ut som om Frankrike var på vei mot kaotiske, ja anarkistiske tilstander. Forskjellige politiske grupper trakk i hver sin retning, og det syntes snart bevendt med evnen til sanhold og lojalitet, imidlertid er det hittil gått over all forventning. Først og fremst skyldes det at Frankrike har en ubestridt, samlende førerskikkelse i general de Gaulle, og at han har vist seg å være ikke bare en nasjonalhelt, men en politiker av dimensjoner (eller han forstår å lytte til kloke medarbeideres råd, og for resultatenes skyld kan det komme på ett ut).

Den sterke radikale reformiver på det innenrikspolitiske område kom han i møte ved radikale sosiale tiltak og retningslinjer, og ved å innlemme de væpnede innenriksstyrker i den reguläre armé löste han på en smidig måte en situasjon som holdt på å bli et problem, som er blitt et problem i Belgia og som er blitt mer enn et problem i Hellas. Det er ingen tvil om at den politiske vind i øyeblikket blåser ganske kraftig fra venstre i Frankrike, ikke minst fordi det var gruppene til höyre - storindustri og höyfinans - som i første rekke rekrutterte collaborationistenes rekker. Når folket har ropt på sosialisering av de store kartellar og truster, er det kanskje ikke først og fremst en radikal sosial og økonomisk politikk, men en radikal nasjonal politikk, en straff for quislinger og holdningsløse. Erfaringer for hvilken rolle storkapitalen har spilt når det gjaldt korrumperi av fransk politikk og fransk presse også før krigen, har dessuten spilt inn. Det franske demokratiet er betendt; folket bruker nå kirurgens kniv på det.

Det er også betegnende at kommunistene, som (bl.a. p.g.a. sin store innsats under oppbygningen av maquis en) spiller en fremskutt rolle i dagens Frankrike, idag ikke er internasjonalistisk, men först og fremst et nasjonalt parti, og at dets sosialpolitiske doktrine ikke er revolusjonär i ordets gamle forstand, men nærmest reformistisk. Det blir for tiden forhandlet om en sammenslutning mellom de kommunistiske og det sosialdemokratiske parti i Frankrike til ett stort arbeiderparti, og det er tale om dannelsen av en ny folkefront sammen med de katolske demokrater. (et kirkelig centrumsparti blandt hvis representanter i regjeringen er den meget kloke og humane politiker Bidault).

De Gaulle hadde store ønsker i den første tid. Det engelske og ganske særlig det amerikanske utenriksdepartement så lenge med en viss skepsis på ham, og det varte lenge etter invasjonen för de overhodet ville anerkjenne ham som fransk renjøringssjef. Den posisjon han hadde i det befridde Frankrike, var imidlertid så stark at anerkjennelsen kom så og si automatisk, og ikke lenge etter ble Frankrike endog innlemmet i stormaktenes krets igjen ved at det ble representert i det rådgivende Europa-utvalg som bl.a. utformer våpenstillstandsbetingelsene overfor Tyskland.

Omtrent samtidig med dette ønsket England sterke tilnærmelser til de Gaulle for å interessere ham for dannelsen av en "vestblokk"; med en fransk-engelsk militærellianse som kjerne skulle den omfatte også Belgia, Nederland, Danmark og eventuellt Norge og utgjøre en garanti for freden i Vesteuropa. Forhandlingene om denne blokk kom imidlertid noe i bakgrunnen da de Gaulle ble innbudt til Moskva, som hele tiden hadde behandlet de Gaulle og hans regjering med all mulig kurtoasi, og det kan vel hende at generalen med en viss skadefryd har latt de tidligere avvisende og kjölige engelskmenn vente, mens han reiste for å konferere med Stalin.

Resultatet av Moskvaforden var en fransk-russisk vennskapspakt. Det er en kjennsgjerning av epokegjörende art i det nye Europa. Med denne traktat har de Gaulle og Bidault dreiet tilbake til den franske utenrikspolitiske maksime fra tiden för den første verdenskrig: alliense mot Russland, stormakten i Tysklands rygg, som grunnlaget for Frankrikes sikkerhet og likevekten i Europa. I tiden mellom de to verdenskriger hadde Frankrike glemt denne lære; ideologiske og andre uoverensstemmelser med sovjetstyret gjorde forholdet til den östlige stormakt kjölig, og Frankrikes hegemoni på kontinentet var lenge så ubestridt at behovet for en stark, vennligsinnet makt i Tysklands rygg, bak ryggen, alliancer med makter av annen rang, Polen, Tsjekkoslovakia, Romania og Jugoslavia trådte i stadet, og en politiker som Laval forsökte også en balansering med Italia. Resultatet ble München, og hele systemet brøt sammen i denne krig. Frankrike er nå vendt tilbake til politikken fra för 1914. De to makters felles interesse av å holde Tyskland i sjakk er også åpenbarende, og det betyr at Stalin har vist full forståelse for Frankrikes krav når det gjelder sikringen av östgrensen. Bidault har uttalt at Frankrike ikke önsker noen annektsjon av tysk område, men det krever for sin sikkerhet internasjonal kontroll med de strategiske og krigsökonomisk viktige strøk Rhinland og Ruhr-området. Også innenrikspolitisk vil Russlands-pakten sikkert vise seg å være et klokt trekk av de Gaulle, idet den i høy grad styrker hans stilling overfor de franske kommunister.

Om de Gaulle har funnet at det ikke hastet så med forhandlingene ca vestblokken og om han nå etter sin avtale med Russland står betydelig friere og sterkere som forhandlingsperson, vil det sikkert ikke si at spörsmålet om den engelske alliansé forsvinner fra dansordenen. Dertil er de to vestmakters interesser alt for intimt sammenknyttet. Frankrike kan ikke löse sitt sikkerhetssystem uten i samarbeid med britisk sjömakt, industri og finans, og England kan ikke - særlig i robotbombrigens tidsalder - klare seg uten gode og stærke venner ved kontinentets vestlige rand. Hvor omfattende vestblokken blir og hvordan den skal innföyes i det universelle sikkerhetssystem etter krigen, er ennå uvisst, men at England og Frankrike igjen vil finne sammen er ganske sikkert. Forutsigen av dem kan Russland erstatte den annen, og noen mutsetning mellom de eksisterende fransk-russiske og engelsk-russiske pakter skulle ikke eksistere. Hver av de 3 makter vil ønsker denne

krig måtte erkjenne at deres sikkerhet ikke kan bygge på to - men for å få full stabilitet - må ha 3 pilarer.

Om Frankrike har gjenvunnet meget av sin tapte posisjon i internasjonal politikk og for tiden nyter godt av en ganske stor indre stabilitet, er ikke dets problemer slutt med det. Et veldig indre oppbyggningsarbeid gjenstår. Trass i at krigen gikk forholdsvis fort fram over fransk jord, er ödeleggelsene enorme, bare tenk på hva 4000 ödelagte jernbanebruer betyr i et land hvor forsyningsproblemet er skrikende! I stor utstrekning er også havnene, fabrikkene, gruvene, telefon- og telegraflinjene ödelagt. Råvarelagrene er tomme. På mange områder er det slik at hva den tyske utplyndring og rovdrift sparte, tok den allierte bombing, og det som ennå var igjen, sörget tyske pioterer for å ödelegge för tilbaketoget. At det gjenoppbyggings- og reformarbeid som forestår kan måtte nye politiske stormer, kan bare den blinde fornekte, og ingen kan si hva resultatet blir. Men hvorom allting er: det nye Frankrike har fått en god start, en forbausende god start, og alle gode ønsker vil fölgö det på dets videre bane, slutter Bycombe.

- 0 -

UKEN SOM GIKK (14. - 20. des.)

Vestfronten. Lördag 16. des. åpnet tyskerne overraskende en större motoffensiv på 1. amerikanske armes front sör for Aachen-avsnittet, fra Malmedy-sektoren til Luxemburgs grense nær Trier, en strekning på ca. 80 km. Offensiven ble innledet med en meget intens, men kortvarig artillerieforberedelse og hadde stærk flystötte, likesom det ble sett inn betydelige panser styrker og fallskjermtropper. Det er klart at det her er tale om noe mer enn et lokalt motangrep; det er den förste större offensive aksjon tyskerne har satt i verk siden de tapte slaget om bruhodet i Normandie i sommer.

Det avsnitt som er valt for angrepet, den sakalte Eifel-front, har vært meget rolig i hele höst; de allierte har tydelgvis interessert seg lite for det, de terrenget ikke egner seg för offensive operasjoner. Inn i Tyskland, Eifel er et skogs-område med tildels meget höye fjell, og avstanden til Rhin er större enn nordenfor. De allierte linjer har derfor antagelig vært forholdsvis tynt besatt. Tyskerne har takket være det alendige flyvär i det siste öyensynlig også kunnet gjennomföre sin oppmarsj uten å bli oppdaget, noe som sikkert også skyldes en dyktig gjennomført kamuflasjeteknikk. - P.g.a. overraskelsesmomentet har tyskernes offensiv i förste fase hatt en tildels ikke ubetydelig framgang; de har bl.a. tatt tilbake Malmedy og på enkelte punkter stått ca. 30 km fram på belgisk område (den opprinnelige frontlinje fulgte stort sett grensen). Offensiven har 3 tyngdepunkter, ved Monichau (i Malmedy-sektoren), ved Vianden (det luxemburgske grense omtrent rett nord for hovedstaden) og ved Echternach (n.v. for Trier).

Det som först og fremst interesserer, er spörsmålet hvorfor tyskerne i sin nåværende hardt trengte situasjon har gått til et så dristig skritt som en virkelig motoffensiv. Flere forklaringer er mulige: 1) Det dreier seg om en rasjonell, militärt begrunnet operasjon, hensikten må da i förste rekke være å bringe forstyrrelser i de allierte oppmarsj- og engropsolanger gjennom en taktisk overrumpling (som i förste omgang også lator til å ha lykkes). De allierte må forøke omgrupperinger av sine styrker for å møte den nye tyske trussel, og det kan få følger både for disposisjonene i Aachen-avsnittet og ved Saar. Tyskerne kan på den måten oppnå en foreløpig avlastning av trykket i disse tilstötende avsnitt, og det er meget mulig at situasjonen både ved Aachen og i Saarområdet har vært så truende og de alliertes forberedelser for et nytt hovedstöt kommet så langt, at tyskernes eneste utvei her vært å slå inn på en offensiv linje, fordi tidsfaktoren for dem i øyeblikket spiller en större rolle enn en offensiv ofre og risiko. 2). Offensiven kan være politisk bestemt. Den tyske ledelse har mer eller mindre klart sett det håpløse i den rent militäre situasjon og vil gjöre sitt ytterste og siste forsök på å oppnå en kompromissfred. Som et preludium til eventuelle forhandlinger (det har i det siste også gått visse rykter om fredsfölere via Vatikanet) kan en demonstrasjon av Tysklands gjenværende kampkraft være beregnesesslig; man vil vise et det, ennå kan koste meget å slå Tyskland militärt, og setter ett håp til krigstrøtheten i de allierte land; kanskje er det i Tyskland ogsa ennå noen som regner med muligheten av en splittelse innenfor de alliertes rekker. Begge håp vil vise seg like fåfengte. 3) Offensiven kan i förste rekke være bestemt av hensynet til den tyske moral, ikke minst på hjemmefronten, idet man etter de mange nederlag i sommer för enhver pris önsker positive resultater å pøke på. 4) Offensiven kan være en siste desperat gestus, et önske om å sette alt inn på ett kort og gå under i en siste stor kraftanspennelse.

Blandt disse muligheter er det - etter de sparsomme opplysninger som hittil foreligger - alternativ 1 som har mest for seg (selv om naturligvis politiske og psykologiske momenter kan ha vært medbestemmende). For dette taler også den kjennsgjerning at det idag ikke er hitler, men generalene som fører kommandoen i vest (Rundstedt har overledelsen og Model leder motoffensiven). Men under enhver omstendighet er det klart at tyskerne ikke kan gjöre seg forhåpninger om större, varige resultater. Rent teoretisk har de selvfölgelig muligheter for å sette inn stöt både i flanke og rygg på såvel styrkene i Aachen-sektoren som styrkene ved Saar. Men en slik suverän utnyttelse av muligheten har tyskerne nå ikke lenge resurser til å gjennomföre. Men vi ikke la oss forvirre av resultatene i den innledende fase av slaget; de må i förste rekke skrives på overraskelsesmomentets regning. De allierte har en så overvældende overmakt på vestfronten både i tropper og materiell at tyskerne med sitt medtatte apparat, sin mangel på strategiske reserver og sine sparsomme tilförsler bl.a. av olje, sikkert ikke kan utnytte innbruddene til noen oppruling av flankene mot nord og/eller sör. Tvert imot vil situasjonen lett kunne vende seg til en omfatning av de tyske styrker når man tenker på de troppemasser de allierte har konsentrert, særlig i Aachen-avsnittet i tyskernes höyre flanke.

Noe mer enn en forbigående lettelse kan tyskerne neppe oppnå ved sitt stöt inn i Ardennene, som lite egner seg for större bevægelige operasjoner og som ikke byr på operative mål av höyere rang. Det er naturligvis i og for seg overraskende at tyskerne overhodet kan samle seg til en större offensiv operasjon i øyeblikket (og det kan bl.a. være en nyttig påminnelse for den amerikanske hjemmefront om at krigen ennå ikke er vunnet og at krigsproduksjonen ennå ikke kan vike prioritet for fredsproduksjonen på noe felt), men i det lange løp må det for de tyske styrker bli en langt kostbarere taktikk å møte den overlegne fiende i et åpent feltslag enn å försvare seg i sine festningslinjer av troppebesparende stål og betong.

Det har i det siste vært sendt ut meget få meldinger om kampenes gang av begge parter; men en melding onsdag 20. des. om at amerikanerne har tatt tilbake Monichau kan kanskje være det förste tegn på et tysk tilbakeslag, og peker på faren for den höyre flanke.

På de andre avsnitt i vest er det liten forandring. I Colmar-avsnittet har tyskerne sett inn motangrep, sannsynligvis for å støtte offensiven längre nord. I Saarområdet har Patton en viss framgang, bl.a. er nordsiden av Dillingen renset, og i det nordlige Alsace har Patch gått ganske betydelig fram i området mellom Weissenburg og Rhin; både Weissenburg og Lauterburg er tatt, Lauter-elva er forsert og amerikanerne har rykket inn over grensen.

På de övrige fronter i Europa er forandringene ikke store. Russerne presser fortsatt kraftig på i Ungarn, særlig langs den tjekkoslovakiske grense, hvor de har hatt god framgang. I Hellas er det förhandlinger igang, og kampvirksomheten har tatt noe av.

På Filippinene har amerikanerne gjort et nytt langt sprang, fra Leyte (hvor kampene ennå pågår i tropisk regn) til Mindoro, i öygruppens vestligste del. Landingen gikk utmerket og amerikanerne har alt tatt den viktige by San José, erobret en flyplass og sikret seg herredømmet over Mindoros sörlig del. Kan operasjonene gjennomföres tross de farer som truer forbindelseslinjene mellom hverne, vil amerikanerne oppnå en rekke viktige strategiske fordeler. De jap. styrker på Filippinene vil på en effektiv måte være splittet i to grupper, amerikanerne vil få en utmerket basis både for flyangrep og invasjonsforetagender mot hovedøya Luzon (ved Manilla) rett nord for Mindoro, og de vil ha åpnet sig et window mot det Sörkinesiske Hav, hvor

deres fly og ubåter vil kunne rette en alvorlig trussel mot den ltvorlkt-
ge japanske sjöfart på Malakka og Nederlandsk Ostindia.

Krigen i luften: Det dårlige vär på vestfronten har begrenset luftvirk-
somheten. De all. flystyrker har likevel gjennomført en del kraftige an-
grep mot tyskernes kommunikasjonslinjer, og i listen over bombemålene nor-
ker vi oss en del nye navn, som Stegen i Ruhr og Ulm på linjen München -
Stuttgart. I Ulm har tyskerne nylig foretatt store utvidelser av skiftes-
tomtene for å kunne klare den økede belastning av linjene til fronten. Tra-
fikken i det vestlige Tyskland går nå heller ikke bare én vei, idet evaku-
eringen av sivilbefolkningen i stor utstrekning legger beslag på transport-
midlene östover. - Når den tyske motoffensiv kunne komme så overraskende
på de allierte, må dette delvis også skyldes de vanskelige värforhold. Tå-
en, snøen og regnet har vanskeliggjort luftobservasjonene, og under tyskar-
nes videre fremrykning har de all. marktropper savnet den overlegne luft-
støtte de har vært vant til. Hvor hurtig tyskernes motoffensiv vil kunne
stanses, kan avhenge av de komende dagers flyvär.

Bombingen fra Italia denne uken har vært livlig. Trafikkaos i Sör-
Tyskland, Österrike og Jugoslavia er blitt jevnt angrepet for å vanskelig-
gjöre de tyske tilförsler til frontene i Ungern. Det store syntetiske olje-
anlegg i Blechhammer i Tsjekkoslovakia er bombet 4 dager i trekk. Hensikte-
en er sikkert å ramme de tyske ärsener i Ungern, som får sine bensintilförs-
ler fra de syntetiske oljeanlegg i Tsjekkoslovakia. - I det fjerne Öst-
en har det vært øket innsats av de store amerikanske Superfortresses, B-29
Disse opererer både fra baser i India, Kina og på Saipan og flyplasser for
B-29 er nå også ferdigbygget på Aleutene. Med erobringen av flyplasser på
Mindoro har amerikanerne bare 1/2 times flytur til Manilla, og fra Mindoro
vil det am. luftvåpen behersko hele det Sör-Kinesiske Hav.

Ukens viktigste flyangrep: Des. 14. Dårlig vär vestfronten. Store
styrker all. fly bomber mål i Rodalen. Fra India angriper Superforts mål i
Rangoon og Bangkok. Des. 15. 700 tunge am. b. + 500 j. bomber Jamb. - og
industriell i Hannover og Kassel. Fra Italia angriper tunge am. b. Jamb.
noknutepunktet Rosenheim i Sör-Tyskland og Innsbruck, Linz og Salzburg i
Österrike. Des. 16. Kraftig RAF nattangrep i Ruhr. Farbenindustries anlegg i
Ludwigshafen. am. bombere mot jernbanemål i Korn-Vestfalia ved Stuttgart, es-
korterte Lancasters mot jernbanesentret Stegen. Fra Italia tunge am. b.
mot synt. oljeanlegg i Bruz, Tsjekkoslovakia og Innsbruck. Des. 17. Store
styrker br. b. angriper Ulm. Under Luftwaffes innsats av 400 fly i Nåtsbom-
smittet skyter all. fly ned 120 tyske maskiner, egne tap 27. Fra Italia angri-
per tunge am. b. Blockhammer. Superforts bomber Bangkok i Indokina og Nagoya
Jap. okkupert Kina. Des. 18. 500 Lancasters angriper München, Ludwigshafen,
nau og Münster. 500 tunge am. b. + 600 j. bomber Köln, Koblenz og Mainz.
Stor taktisk innsats mot den tyske motoffensiv på vestfronten. 46 av 300
tyske fly skutt ned, egne tap 11 j. Fra Italia angriper eskorterte tunge
am. b. Blockhammer, Oderthal, Salzburg, Graz og Wien. 21 b. + 8 j. savnet.
Des. 19. RAF retter kraftig angrep på tyske krigsskip i Gdynia. Tett tåke
hindrer flyvirksomheten på vestfronten. Fra Italia angriper tunge am. b.
Blockhammer og jernbanemål i Österrike. Fra China angriper Superforts
Shanghai, Nanking og flyfabrikker på Kiushiu. Am. mister 742 fly, fly ødeleg-
lagt og 94 skip senket el. skadet siste uke under luftoverlegenhetens ved Fi-
lippinene.

- 0 -

Fredag 15. des. kl. 17.30, etter arbeidstidens slutt, brøyte det sønderte
menn inn på Hydro fck. Verkstad på Gjøvik. En stund etter ble merket rys-
tet av flere kraftige eksplosjoner og tilsynelatende gjenvende resultat kunne no
teres: To store damplokomotiver ødelagt ved sprengning av sylindrene. Et
elektrisk lokomotiv satt ut av spillet ved sprengning av kompressoren. En
stor tysk togvogn for transport av jernbanetankvogner ødelagt. Tyske sa-
kankere arbeidet for tiden på denne vogn. 5 tiggere for tilførselsmaskinens
sen på Bofors luftvernkanoner og ødelagt tilførselsmaskinen ødelagt. Tigge-
ne var fraskrevet i Sverige og det vil ta utvider å erstatte dem. Ved det
te forsinkes hele ordren på Bofors kanoner som tyskerne gjemmes Kongsberg
Våpenfabrikk har plassert i dødleveranser hos en rekke norske bedrifter.

- 0 -

Franlels Fram. - Denne gang Fram Motorkompani. Lördag, 16. des. ved 6 tida
en inntraff flere voldsomme eksplosjoner i Fram Motorkompanis anlegg på Bis-
talverksted for Förd. Det vanvittige dellager ble ødelagt og store skader
ble voldt i reparasjonshallen og på en rekke biler.

Tomme tanker railer mest. - Lördag 16. des. ved 19-tiden eksploderte med
voldsomme smell 7 jernbanetankvogner på tysker stasjon. Tyskerne holdt god
vakt ved disse vognene som nettopp var tømt for flytensin til Fornebu.

Full tanker faller mest. - Lördag 16. des. ødela saboterer på Bergensba-
nen 9 jernbanetankvogner (100.000 liter) benzin under transport fra Oslo til
Bergen.

Angrep på løpende bånd mot kulelager. - Etter ødeleggelsen av SKFs hovedla-
ger i Oslo, hvor 120.000 kulelager ble berøvet tyskerne, er en rekke lagre
av kulelagere andre steder i landet blitt utsatt for franske, for ikke å si
"danske" visitter. Særlig har bedriftene i Vestfold vanskelig for å finne
fjellen sine kulelagre. Ved Drammens Jernstøperi ble nylig et større antall
viktige kulelagre utsatt for ekstra varmgang i form av et bad i bedriftens
smelteovner. - Husk, kulelagere er en tysk flaskehals!

Tyskerne har beslaglagt 10 000 danske julekort til Stor-Oslo.

- 0 -

Japansk "Volkssturm". - Japanerne i Burma har lært opp spekulanter til å kastre
opp i trærne å kaste håndgranater på fienden.

- 0 -

Defeatist Z.

"Den anklagede Klara Z. var nettopp blitt ført fra fengslet til Berlins
folkedomstol. Hun tok plass foran de 9 dommerne. Skuldrene hennes sank. Steg-
men hennes var en trett hvisken. - Første vitne var fru Z.s kokkepike. Hun
avgav forklaring: "Fru Z. diskuterte aldri politikk eller krigen. Herr Z. var
vært på Østfronten i lengre tid. Fru Z.s eldste sønn ble forrådt i Hamburg
31 måneder før hun ble arrestert. Herr Z. sønn tjeneste i en österriksk fa-
[illegible] i Berlin. Jeg var tilstede da fru Z. fikk denne nyheten. Forst
etterat hun på [illegible] hun sitt. Alt dette er den djevelske verk, den
[illegible]. Skitne tyskere, slik er det altså med dem. - Jeg betegnet
denne påstand som avgjort defeatistisk og som utvivlsomt grunnen for vår fører, jeg
[illegible] ikke add 8 underrette myndighetene." - Neste og siste vitne var fru
Z.s [illegible]. Hun forklarte: "Fru Z. forte et [illegible] liv, gav lite til nazi-
vinterhjelpen, taste ikke partibøker, overvåker ikke [illegible]." - Så avsa dom-
stolen foranen formann Professor dommen: "Fru Klara Z. dømmes til døden ved
[illegible] for sin defeatistiske innstilling og for å ha forrådt Führeren,
det tyske folk og den tyske [illegible]." - Idet fru Z. ble ført ut, nynte en
[illegible] "Höchster Fall" - [illegible]. Ifra det [illegible] "Tiger".

Optimist II.

24. des. 1941 holdt Winston Churchill en tale der det bl.a. heter: "Jeg
[illegible] vite hvorledes situasjonen kommer til å utvikle seg. [illegible]
[illegible] fantasi er mange flere farer enn det kanskje er, alikevel mange flere
[illegible] det kommer til å bli dårlig at de [illegible] nok til å bære denne vidt-
[illegible] fantasien. For øvrig - det er ganske sikkert - er [illegible] av hva
vi har gått igjennom i disse 40 måneder [illegible] gi dog ikke, gi aldri opp, gi
aldri, aldri, aldri, - ikke for noe, hvorken stort eller lite, stort el-
[illegible] - gi dog bare hvis ære og sind forsvar krever det. Gi ikke etter
[illegible] aldri etter for fiendens tilsynelatende overmakt. Vi var helt
alene for et år siden, og mange trodde at vår ø var ute. - Noget forskjel-
lig er situasjonen idag. -"

Er du "irritert" fordi det ikke blir slutt til jul? Er du nedtrykt over
tyskernes motoffensiv i vest? - Knytt nevene og le mot fienden. Fortsett dit
[illegible] arbeid og bold dag i form. En dag - og ikke altfor lange - har det
[illegible] på. Gi dag ikke, aldri, aldri!

[illegible] ønsker vi først og fremst som norsk-norske befolkningen og alle
[illegible] nordmenn som fritatte en kummerlig tilværelse i norske og tyske fengsler,
og alle dem som falt for saken i året som gikk. Deres liv og gjerning at for-
pliktet til det nåtstand. Dessuten hilser vi alle nordmenn ute og hjemme, tak-
ker for [illegible] i årets [illegible] og [illegible] for all den velvilje vi
har [illegible] i vårt arbeid med "Kontakten". God jul!